

Антологија

литерарних радова
ученика и студената – од Учитељске школе
до Факултета педагошких наука

Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина

Едиција
УЗДАНИЦА
Књига 2

АНТОЛОГИЈА

литерарних радова
ученика и студената – од Учитељске школе
до Факултета педагошких наука
(1898–2018)

Јагодина
2018

Издавач
Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу
Милана Мијалковића 14, Јагодина

За издавача
Проф. др Виолета Јовановић

Уредници
Проф. др Виолета Јовановић
Доц. др Бранко Илић
Асс. мср Нина Марковић

Графички дизајн
Проф. Слободан Штетић

Технички уредник
Владан Димитријевић

Лектура и коректура
Мср Марија Ђорђевић

Штампа
PERINS INŽENJERING d. o. o.
Нови Сад

Тираж
150

ISBN 978-86-7604-168-8

Наставно-научно веће Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина,
одобрило је објављивање ове публикације одлуком број 01-4069/1 од 20. 9. 2018. године.

САДРЖАЈ

Реч уредника	5
Учитељска школа	9
Драгослав М. Тодоровић	11
Селимир В. Милосављевић	13
Милан Радојевић	16
Саша Трајковић	18
Рада Стефановић	20
Добрица Милићевић	23
Боривоје Бора Митић	28
Бранислав Крстић Крца	29
Слободан Жикић	31
Бора Стефановић	35
Александар Аврамовић	39
Мирјана Ђапо	43
Педагошка академија	49
Драган Пајић	51
Мирољуб Милетић	53
Ненад Стефановић	55
Зоран Ђирић	59
Бајо Цаковић	62
Јелена Милосављевић Коци	66
Ана Келер	70
Факултет педагошких наука	75
Светлана Нешић	77
Данијела Јевремовић	78
Јасмина Илијевић	80

Петар Цветковић	82
Александра Јоксимовић	84
Небојша Крљар	86
Марија Миладиновић	88
Петар Крсмановић	90
Александро Полин Клиначарски	93
Јована Ђорђевић	95
Стефан Лазаревић	97
Јована Милошевић	101
Горан Милановић	102
Стефан Љубомировић	105
Давид Милошевић	109
Душан Стошић	111
Татјана Стефановић	113
Ненад Илић	120
Ивана Илић	121
Наташа Манојловић	124
Милена Стојадиновић	125
Јелена Живановић	126

РЕЧ УРЕДНИКА

Богато и вредно литерарно стваралаштво ђака и студената једно је од обележја 120 година дугог постојања, развоја и раста Мушке учитељске школе до Факултета педагошких наука у Јагодини. Вероватно најдрагоценија потврда и сведочанство о томе јесте већ први *Годишњи извештај* о раду Школе (*Годишњи извештај 1898/1899*: 35) у којем су, врло неуобичајено за ову врсту документа, објављени у целини и одабрани *писмени задаци из српској језика* свих 28 ученика прве генерације, са следећом најавом:

„Наставнику је српског језика потребно да објасни: прво, зашто се овде штампају задаци ученички, а не само њихови натписи. [...] Ну важан је разлог за штампање и подстицање ученика на озбиљнији рад. [...] А увек је пажено да задаци буду из круга њихових мисли, да се не би дангубило око израде, већ да се сва пажња скрене једино на начин писменог исказивања онога о чем се мисли, или управо онога што се зна”.

Тако први *Извештај* о раду Школе постаје једним делом и први литерарни часопис, састављен од радова ученика, али и важније од тога, трајно сведочанство о огромном значају који је овом сегменту рада Школа придавала од самог оснивања.

Између два рата књижевно стваралаштво у Школи неговано је у оквиру ђачке дружине „Узданица”. У необјављеном рукопису *Књига сећања, Учитељска школа у Јагодини 1920–1940*, Радиша Радишић¹, ондашњи ђак Школе, сведочи: „Посебну вредност за наше учење и опште васпитање имала је литерарна дружина 'Узданица'. Била је то за многе од нас друга школа, место личне стваралачке афирмације. За сваког ко први пут чита рад на састанку 'Узданице' било је то узбудљиво, нешто као прва доживљена љубав, као добијени пехар. Било је литерарних радова, педагошких покушаја, али и састава којима се приступа у неку научну област. Кад бисмо на објави за следећи састанак прочитали имена наших другова који су припремили радове, настало би честитање. Они који су чешће иступали са својим радовима, или они који су се истицали дискусијом, имали су посебан углед међу осталима и постајали узор ученицима млађих разреда.

На састанцима 'Узданице' читани су разноврсни квалитетни радови – била је то права антологија личног стваралаштва стотине појединаца

¹ Необјављени рукопис *Књига сећања, Учитељска школа у Јагодини 1920–1940. У сећању њених ученика*, текстове прикупио и уредио Драгиша Марковић 1988, стр. 52, аутор Радиша Радишић, Литерарна дружина „Узданица”.

у много генерација, музеј покушаја, осредњости и дивних успеха. Тако се и може разумети чињеница што су из наших редова изашли песници, музичари, педагози и научници.

Владало је неписано правило: само онај ко успешно иступа на састанцима 'Узданице' може да се усуди да своје радове пошаље некој редакцији листа или часописа, од *Ђачке дружине* и *Учишљеској њодмлајка* до *Венца* и других.

Какве су се озбиљне и студиозне критике и полемике могле чути на овим састанцима, пуне искричавости, луцидности, знања и умења, али и ораторства! На тај начин су се афирмисале јаке и способне личности које ће касније деловати у јавности, писати уџбенике, полагати докторате!"

У таквој атмосфери било је природно да се јави тежња да се највреднији текстови публикују и сачувају. Из активности ђачке дружине „Узданица” покренут је 1939. године ђачки часопис *Узданица*, који је као педагошко-литерарно гласило Учитељске школе, Педагошке академије и Факултета педагошких наука у Јагодини излазило са прекидима до 2006. године. У неким периодима пре и након Другог светског рата *Узданица* је прерасла у гласило учитељских школа читаве Југославије, излазила у тиражу од 2000 до 4500 примерака, имала сараднике и прилоге из свих крајева земље у које је дистрибуирана. Почетком шездесетих година прошлог века на страницама овог часописа своје прве стихове објављивали су касније прослављени песници и књижевници Добрица Ерић, Момчило Тешић, Милисав Савић, Ласло Блашковић, чиме је литерарна мисија једне школе и њеног гласила добила значај у националним оквирима.

Узданица је 2006. године, у складу са профилем високошколске институције у чијем се издању објављује, прерасла у научни часопис који је регистрован на листи научних часописа Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Али ни у овој фази није склопила корице пред студентима Факултета. Литерарни радови нових генерација студената, још увек неафирмисаних песника и прозаиста, добијају простор у оквиру едиције „Узданица” установљене 2016. године. Едиција је замишљена као серија публикација литерарних остварења студената, победника на конкурсима који сваке године отвара Факултет.

Антологија поезије и кратке приче која је пред вама, део је управо ове едиције, али са мало измењеном концепцијом. У години свог двоструког јубилеја Факултет је овом књигом настојао да здружи литерарно стваралаштво некадашњих и садашњих ђака и студената током низа деценија постојања Школе, Академије и Факултета, поново попут „праве антологије личног стваралаштва стотине појединаца у много генерација”, *својеврсној музеја њрвих њокушаја и дивних усљеха*. Она је истовремено и сећање и подстрек, сумирање заокружених и довршених животних

и стваралачких прича, али и отварање сасвим нових чије ћемо токове имати прилике да пратимо и вреднујемо у деценијама које долазе.

Поглед на биографије некадашњих ђака Учитељске школе и Педагошке академије, чија литерарна остварења обухватају прва два поглавља књиге, сведоче да је књижевни таленат и стваралаштво неговано у оквиру школе усмерило и определило њихове будуће животне позиве и судбине. Они су касније постајали наставници и професори књижевности, новинари реномираних часописа и електронских медија, управници библиотеке и позоришта, директори књижевних и позоришних фестивала, остављајући дубок траг у културном, просветном и уметничком животу Србије. У неким периодима књижевни рад и књижевни живот Јагодине изједначаван је са њиховим именима – Милан Радојевић, Селимир Б. Милосављевић, Слободан Жикић, Бајо Џаковић. И град им се одужио захвалношћу и сећањем, установивши награде које носе њихова имена: портал „Српско перо установио је награду „Слободан Жикић” за врхунско новинарско остварење, Међународни омладински позоришни фестивал (ДОПС) у Јагодини додељује награду „Селимир Милосављевић” за најбољи савремени драмски текст о младима. Очекујемо да ће се врло брзо међу књижевним наградама наћи и она која ће овековечити име Баја Џаковића, књижевника, новинара, публицисте, књижевног критичара, који нас је изненада и мимо сваког реда напустио непосредно пред објављивање *Анџолоџије*, чијем је припремању дао неизмерни допринос. Бајо Џаковић и Јелена Милосављевић, као ђаци Педагошке академије у ондашњем Светозареву, начинили су подвиг 1976. и 1989. године освајањем прве награде за поезију на најпрестижнијем фестивалу песника средњошколаца Југославије („Мајски сусрети песника средњошколаца Југославије”) у Кикинди, чиме су мапирали и у свом времену ову установу као место раскошних књижевних талената. Отуда овом књигом, коју посвећујемо значајним јубилејима установе, одајемо почаст и некадашњем ђаку Педагошке академије, Бају Џаковићу, у знак сећања и захвалности.

У последњем и најобимнијем поглављу књиге представљени су радови бивших и садашњих студената Факултета педагошких наука у Јагодини, као сведочанство, подстрек и афирмација. И међу представницима ове, најмлађе генерације пронаћи ћемо већ зреле ствараоце, овенчане бројним књижевним наградама, ауторе објављених књига, али и оне чији таленат тек чека пуни замах. О њиховом делу и постигнућима писаће они који долазе после нас.

Вредне су помена и генерације посвећених професора књижевности захваљујући чијем су педагошком раду управо у школским клупама настајала некада највреднија дела потоњих стваралаца, ту се препознала, охрабривала и неговала на путевима који су касније одређивали

њихову судбину. Међу онима који су оставили најдубљи траг у савременој историји Школе, Академије и Факултета сигурно су професор Мика Ристић и проф. др Никола Цветковић, и сами талентовани и успешни књижевни ствараоци.

Уверени смо да *Анџолоџија*, у свом првом издању, представља само тренутак отварања једног великог поглавља у 120 година дугом животу и раду ове институције. Очекујемо да ће њеном дистрибуцијом идеја о покушају прављења прегледа генерација литерарних стваралаца који су своје прве кораке начинили под окриљем Мушке учитељске школе, Педагошке академије и Факултета педагошких наука да се шири даље, призивајући остале ауторе до којих глас о овом издању у првој серији још увек није стигао. Отуда смо уверени да *Анџолоџија* отвара трајни литетарни конкурс којим позивамо на сарадњу све некадашње и садашње ђаке, оне чија се имена и радови нису нашли између корица овог првог издања, са жељом и намером да свака нова књига буде пунија, садржајнија и квалитетнија.

Виолета Јовановић
професор књижевности
декан Факултета педагошких наука у Јајдolini

Учителска школа

Драгослав М. Тодоровић

Рођен је 1904. године у Течићу код Рековца, умро у Београду 1987. године. У Јагодини је завршио Учитељску школу, а потом и Вишу педагошку школу и као просветни радник службовао у Поточцу, Чепуру, Драгоцвету, Кочанима, Нишу, Јагодини и Београду. Писао је поезију и приповетке за децу и одрасле, романе, есеје и позоришне комаде. Сарађивао у многобројним листовима, часописима и књижевним зборницима. Награђиван на конкурсима. За живота је објавио четири књиге песама и једну књигу позоришних комада. Био је члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић” и Књижевног друштва просветних радника Србије.

Сеоска учитељица

Замире лагано сунце. Последњи његов одсјај
Врх гора гаснући плови крвавим својим дахом.
Одахну природа. У врту сви цветови лепа
Мирисне дижу главе са неким свечаним страхом.

Тишина. Ни лист не трепти. Ваздух лагано струји.
Свуд пусто око школе. Ноћ тиха свечано пада
А на прозору, учитељица, сетна, сањари,
Лепа је ко рани обзор, као кап росе млада...

Витице њене густе низ бело раме јој пале,
А очи, црне очи, небесном љубављу горе.
Погнула чежњиво главу. Руком нежном и меком
Милује топло чело. Мисли се рађају, боре...

Сећа се прошлости скоре, невиних ђачких снова
О срећи у тихом кутку, о селу и свима:
Сећа се идеала – љубави далеке старе,
И она затвори очи да дуго ужива у њима...

Пирну вечерњи ветрић несташно с Мораве шумне,
С мирисом воде и врбе хрли у сусрет гори,
Тамо, за плавим брдом уморно село спава,
И негде у дубини потмуло поток ромори...

Селимир В. Милосављевић

Рођен је 1924. године у Драгоцвету, а умро 2011. године у Јагодини. Петоразредну Учитељску школу завршио је у тадашњем Светозареву, а потом и Вишу педагошку школу и Филолошки факултет. Писао је поезију и прозу за децу и одрасле, књижевну критику и есеје и објављивао у гласилима широм бивше Југославије. Заступљен је у више антологија, књижевних зборника, читанки и школских уџбеника. Објавио је више од 30 књига. Награђиван је бројним и значајним признањима. Оснивач је и уредник књижевног часописа за младе *Горцвети* који је преко три деценије излазио у Јагодини. Био је члан Удружења књижевника Србије и Матице српске. У оквиру Међународног омладинског позоришног фестивала (ДОПС) у Јагодини већ шест година се додељује награда за најбољи савремени драмски текст о младима која носи његово име.

Због ње

Због ње и звезде горе
И срце букти ватром голом
Због ње се песмом боре
Речи са кишом, и са болом!

Због ње и цвеће цвета
И ветар тако образе шара,
Због ње су зиме, пролећа, лета,
Због ње се и песма ствара!

Због ње су ноћи, јутра, ласте,
Због ње и муња громове носи,
Због ње и трава зелена расте –
Због ње умиру сенокоси!

Најлепши дар

Загорки

Сви стихови до једнога,
Бујни као твоје косе
Из пера су никли мога –
По кап крви моје носе.

Да не будеш ноћас сама

Да не будеш ноћас сама,
Јављам ти се песмом, мама!

Ко некада, звезде сјаје
Син се теби речју даје.

Знам то добро: тебе нема,
Ноћ већ расте, мрак се спрема.

Мори туга, туга клета,
Тебе нема, нема цвета!

Празнина ме болом уби:
Син те воли – смрт те љуби!

Дивна мајка, дивна зора,
У гробу је... Тако мора!

Јефимија

Ноћ. Трепере звезде
Ко златне лепезе.
Рука њена песму
Срмом сјајном везе.

У оку јој искри
Пламен топлог лета.
Јефимија живи,
Умире и цвета!

Када ме не буде више

У свој албум
Нема те више
И неће те бити
Долазе кише.
Ко ће те жалити?

Утопио си се
У дно понора.
Лежиш у сенци,
На брежуљку,
Крај борова.

Спавај
У миру,
Где нема
Мисли ни говора!

Испод тебе
Шума ниче –
Уместо корова!

Милан Радојевић

Милан Радојевић рођен је 1928. године у Драгоцвету. У Јагодини је завршио Учитељску школу, а потом и Вишу педагошку школу. Цео радни век провео је у Јагодини као наставник српског језика и директор Народне библиотеке „Радислав Никчевић”. Приче је објављивао у најпознатијим листовима и часописима, а објавио је и десетак књига (романи и збирке прича) за децу и одрасле. Добитник је награде „Светозар Марковић” и више награда са књижевних конкурса. Био је члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић” и у једном периоду обављао и дужност председника.

Румунска веза

Јаки станични рефлектори просипали су своје жућкасто светло по колосецима без и једног вагона – празне шине су брујале као да дозивају неке далеке возове.

Али њих није било. Поподневни возови су отишли, а вечерњи нису стизали, па се нервозни путници, њих неколико, нервозно премештају с ноге на ногу. Силазе на први колосек да мало погледају ка југу: Иде ли?

За кратко пажњу им привуче неки млађи човек. Дошао је однекуд из града, поред парка и Музеја наиве. Скромно је обучен: панталоне од јефтиног штофа и ветровка, на ногама патике... Поред људи на перону прошао је тихо, као да их се боји, а онда крену ка чекаоници у левом крилу зграде.

За њим кренуше и приче.

Чудан неки човек. Као да је пијан. Види како се споводи...

Није. То је од умора.

Румун је. Виђао сам га и раније. Ради негде у граду, а овде дође да преспавати.

Имају неку везу која им налази посао, али стан не могу да им обезбеде...

Па заћуташе. Сад им пажњу привлачи нека маневарка. Била је с оне стране пруге, на дрвари. Шиштала је и под притиском се надимала, повременим кратким пиштањем опомињала је раднике да пожуре са ис-

товаром. Они су одговарали дизањем гаравих лопата, можда и псовкама. Али људе на перону то више није занимало. Из своје канцеларије управо је излазио отправник са фењерчетом у руци. Иде! Сад сви пожурише ка четвртом колосеку, путнички из Ниша управо је улазио у станицу.

Заскоро па на перону никог није било.

Само су у чекаоници на клупама спавали неки бескућници.

И онај Румун спавао је на једној клупи.

У сну је трзао раменима и смешио се као да сања неке лепе снове. Сигурно да је сањао своју Румунку и Румунчиће, које већ давно није видео.

Саша Трајковић

Рођен је 1930. године у Јагодини, а умро 2014. године. У Јагодини је завршио основну и Учитељску школу. Потом је завршио и Вишу педагошку школу и као наставник српског језика службовао по многим местима широм Србије, а више од четири деценије живео у Београду. Писао је поезију за децу и одрасле, рецитале, публицистику и драмске текстове за децу.

Објавио је близу 50 књига за децу и одрасле, а стихови су му превођени на неколико језика. Био је активан члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић” из Јагодине и члан Удружења књижевника Србије.

Да је жив Михајло Петровић

Да је жив
Михајло Петровић
Из села Брзећа,
Радовао би се животу,
Ако би стварно био нов,
И ако би се разликовао
Од оног пређашњег
Којим је он живео.
Овако,
Ићи ће све по старом –
Сешћемо као некада
У његовој кући,
Уз бокал вина
И комад сувога меса
И сачекаћемо јутро
Да се огласи зором
Са Сувог рудишта
И Панчићевог врха...

(Из циклуса „Човекова река”)

И опет видим Мораве,
Као неку звезду тремеђу,
Изнова оне старе кочије,
И неког свога на обали,
Како се улудо ашовом
Брани од неке сулуде немани!

Видим сву воду безглаву,
Како ми зрње житно
Односи,
И видим гуњу тврду,
Овчију,
И ону пуну, масну
Шајкачу
Како са чела некуда
Сама сулудо одлази!

(Из циклуса „Светлосна и вечна”)

5.
Испред сваке продавнице
Испред сваке радње
И муштерије и продавци
Чекају на њене
Осмехе
Па да крену на посао

Она је као божји благослов
Од њега све почиње
Са њим се све завршава

Рада Стефановић

Рођена је 1935. године у Јагодини где и сада живи. У Јагодини је завршила Учитељску школу. У књижевности је присутна више од 50 година, а прву песму је написала у четвртог разреда основне школе. Њене песме заступљене су у више од 100 антологија, зборника и лексикона.

Рада Стефановић је добитник великог броја награда, а најпознатије су: „Златно перо”, Београд (1975), „Светозар Марковић”, Светозарево (1979), „Блажо Шћепановић”, Пљевља (1984), „Душан Срезејевић”, Јагодина (2003), „Кристална призма”, Јагодина (2005), „Поморавски Орфеј”, Јагодина (2010), „Повеља за животно дело УКС”, Књижевна заједница за Поморавски округ, Јагодина (2012), „Октобарска награда града Јагодине” (2013).

Члан је Књижевног клуба „Ђура Јакшић” из Јагодине и Удружења књижевника Србије. До сада је објавила 41 књигу.

Детињство моје – јабуко од злата

Детињство моје, јабуко од злата
Кућо моја родна била си палата

Детињство моје и мило и драго
Све ми тада беше неизмерно благо

Детињство моје ратно и поратно
Ти си мени било сребрно и златно

Детињство моје и сад често снивам
Башту пуну цвећа сузама заливам

Детињство моје са ногама босим
Иако времешна у срцу те носим

Детињство моје и хаљине кратке
Биле сте цицане ал на мени слатке

Детињство моје с машинцом у коси
краљица лирска у души те носи

Детињство моје што мора нек дође
Срећа из детињства нек никад не прође

Хвала небу плавом и сунцу што сија
Док детињство памтим бићу жива и ја.

Јој што волим зелено

По зеленој густој трави
Зелени се шећу мрави

Зелене се звезде пале
Неке крупне неке мале

Зелени се месец смеје
Зелено нам сунце греје

Зелене сам очи снио
Па сам зелен и ја био

Јој што волим зелено
Девојчице Јелено

Детлић Кљунић

Тупа лупа
тупа лупа
у акцију
детлић ступа
надница му
није скупа
на дрвету
за час рупа

Папагај причалица

Нигде од ње
лепше птице
нигде веће
причалице
зна да пева
и да свира
добро децу
имитира

Добрица Милићевић

Рођен је 1937. године у Мајуру код Јагодине. У Јагодини је завршио Учитељску школу, а потом и Педагошку академију. Новинарску каријеру започео је 1962. године у Радио Јагодини, наставио у „Новом путу” и као дописник „Вечерњих новости”, а потом је пуних четврт века био новинар, водитељ и уредник Радио Београда. Објавио је пет књига кратке прозе, а заједно са Живорадом Ђорђевићем и три публицистичка наслова. Добитник је највиших професионалних награда за новинарство у Србији, Октобарске награде града Јагодине и награде за животно дело УКС за Поморавље. Био је управник Градског позоришта Јагодине, један од оснивача и последње две деценије уметнички директор фестивала „Дани комедије”. Члан је Књижевног клуба „Ђура Јакшић” и Удружења књижевника Србије.

„Лили Марлен”

Ретки су тако леви септембарски дани у Русији као што је био тај недељни дан када смо се у раним поподневним сатима враћали у Москву. Вози нас Миливоје Зечевић Зека, успешни бизнисмен, директор градилишта на аеродрому. Зека је уживао док је скоро парадном брзином возио свој раскошни караван неког најновијег модела пежоа.

Вишетрачни аутопут био је скоро празан. Викендаши још нису кренули кућама. На обалама река непомици риболовци у сталном ишчекивању плена. Они никад не журе и одавно представљају стални декор равнице.

– Куда ћемо на ручак? – пита нас Зека и одмах наставља: – Ако волите право немачко пиво и све што иде уз њега, предлагем да идемо до „Бургера”, кафане у баварском стилу. У њој се точе пива разних врста, а ту су коленице од зеца, свиње и овце, разни специјалитети...

Сложили смо се.

Улазимо у Москву и упућујемо се проспектом Академика Сахарова. У једној од споредних улицица, у Докучајевој број 6, као да је сакривена, обична и скоро неугледна зграда. Нико не би рекао да је то кафана да над дрвеним вратима не виси метална табла на којој је готицом

исписан назив „Бургер”. До улаза у кафану само два степеника. Врата отвара корпулентни Зека, а за њим улазимо Милован Кљајић и ја. Из малог предсобља десно воде још једна врата. Само што их је наш домаћин отворио, дочекала нас је заглушујућа музика, толико јака да су речи песме биле неразговетне. Стали смо сва тројица укупани.

– Зеко! – скоро викнух збуњен – па ово је „Лили Марлен”?!

Стајали смо још неколико тренутака неодлучни и изненађени дочеком. Око шанка, у скоро сасвим празном ресторану, окупљене конобарице у ношњама Баварске, младе Рускиње, углавном ученице оближње школе, као да очекују знак за почетак модне ревије. Многе од њих, причали су нам, у „Бургеру” реше и своју судбину – пронађу међу гостима животног сапутника. Наш улазак у ресторан као да их је изненадио. Муњевито су реаговале и утишале музику. Коначно седамо за један сто крај прозора, наручујемо баварско бело и црно пиво и разне ђаконије које се штимују са тим напитком. Очигледно је да су младе конобарице разумеле нашу збуњеност због песме која се тако гласно чула када смо улазили, па су нас, као да се правдају, све време посматрале иза шанка стално се нешто дошаптавајући. Било је немогуће избећи разговор о томе за столом...

Песма „Лили Марлен” у свести генерација после Другог светског рата била је синоним ратног надахнућа немачких војника, па и самог Хитлера. Нико од нас тада није знао да је оригиналну песму немачки војник Ханс Лајп написао још у Првом светском рату тугујући за својим девојкама – Лили и Марлен. Она је тек касније најпре инструментализована, а потом и певана. Песму су заволеле и друге војске, а певале су је и највеће звезде као што су Марлен Дитрих и Едит Пјаф. Чињеница је, међутим, да су је најрадије певали немачки војници на фронту и по рововима дижући тако свој ратнички морал. Али, мало је познато да је „Лили Марлен” први пут лансирана преко нацистичке радио-станице у окупираном Београду. Тако је једна песма посвећена војничким љубавима добила само једно име, које је у нашој свести упрљала ратна историја...

Откуд „Лили Марлен” у Москви? Кажу, вратила се последњих година двадесетог века и на Балкан. Као да се прилепила за сваки ратни вихор. Из наших сећања она и после пола века, ево, не може да избрише непријатну асоцијацију. То младе Рускиње не знају. Њима се, очигледно, песма допала, па су је због тога тако гласно и слушале. Додуше, у Другом светском рату „Лили Марлен” и није стигла до Москве. Остала је залеђена на тридесетак километара западно од града.

Историјске околности знају да деформишу истину, са рачуницом или из незнања. Са памћењем је исти случај. Оно што једнима смета, други у томе уживају. Случај из московског „Бургера” са поменутом песмом изазвао је у мени још једну асоцијацију. Пре десетак година отворен је

„Мекдоналдс“ у центру Москве, на углу улица Арбат и Смоленскаја, само десетак метара од Министарства иностраних послова Руске Федерације. Гледао сам тада како млади Московљани у најмодернијим патикама чекају на улици да се ослободи сто у тој америчкој хранилици. А само двадесетак метара ниже, код метроа, налази се плоча на којој је обележено место где је Лењин задавао последњи ударац царској Русији и капитализму...

Ближи се вече. Проспектом Академика Сахарова појачава се хук мотора аутомобила свих врста. То се Московљани враћају са својих дача. Пале се улична светла и откривају лепоте Москве. Сити свега излазимо из „Бургера“ као из каквог музеја. Зека нас одвози до хотела и ја у свој новинарски блок записујем: Лили Марлен.

Вила Саболевског

На самом крају последње године прошлог века нашао сам се у вили грофа Саболевског, у ужем центру Москве, на Дмитровки. Какво здање идеолошких преврата! Саграђена је пре два века. У њеним раскошним салонима у време царске Русије уживали су грофови и уметници. И врт је био велики, довољан за мала скровишта заљубљених. У првој половини 19. века вила је била једно од најомиљенијих свратишта најдражег руског песника Александра Пушкина, великог пријатеља грофа Саболевског. У великом салону на спрату приређивани су балови на којима сте могли да бирате за плес особу свог срца, била она ваша или туђа. Имали сте неутуђиво право да замолите за игру било кога. Ту су се заметали двобоји, било је неверстава, прељубе. У другим салонима се јело и пило, коцкало, рецитовало, водили свакојаки разговори... Вила Саболевског била је омиљени кутак московског крема.

Када су се комунисти дочепали власти, вила је паљена и адаптирана мењајући намену више пута. Тридесетих година 20. века постаје седиште рејонске партије свердловске области и у њене просторије се усељава главом и брадом Лав Троцки. Преко предивне орнаментике лепљени су тапети! У серији варваризама зграда је доживела највеће понижење када је била одређена за станицу алкохоличара, који су се у њој, наводно, лечили! Они су је докусурили!

Када сам посетио вилу Саболевског, налазила се у фази свеобухватне рестаурације. Наређен је њен до танчина повратак у првобитно стање. Пословима, тако деликатним, руководио је инжењер Рајко Чановић, прекаљени теренац, наше горе лист, заједно са руским колегом Малацовим.

Широко степениште, које води у врт, зарасло у коров. Некада раскошни салони прекривени прашином. Са зидова висе зачађавели тапети испод којих се назиру зидне слике. Мермерни стубови на степеништу окрњени, разбијени. Немар једино није стигао до плафона. Са њих вас гледају умрљане давне уметничке творевине. Чановић у ходнику демонстрира нехат на једном од зидова, скидајући пажљиво танак слој малтера, а затим и трулог тапета. Указује се слика у боји! На срећу, архив чува истину. На зидовима виле грофа Саболевског огледали су се велики мајстори зидног сликарства Русије на размеђу 19. и 20. века. Кроз одаје виле протрчала су два века. Она чува многе ране бурне историје ове највеће земље света.

Од праве уметности дели вас само један сантиметар малтера и потамнелих тапета на зидовима виле грофа Саболевског, прелепог здања на московској Дмитровки.

Збогом, Надежда Давидовна

У шапи моје десне руке милујем прсте њене леве руке. Сасушене, бледе, љубичасте гранчице брезе. Страхујем да их не скршим, не повредим. Раздрагане очи старице час сијају, зацакле, час засузе, час згасну. Дозива далека сећања.

Надежда Давидовна Волпин уочи стотог рођендана.

Москва, октобар 1995. године.

- Вашу љубав са Серјожом овековечио је Александар Сергејевич?
 - Да, то је наш син!
 - Да ли је отац видео некада сина?
 - Не, никада! Нити син оца!...
 - Доктор математичких наука, професор на универзитету у Бостону?
 - Да, и он је добар песник.
 - Да ли вас посећује?
 - Врло ретко... Он је емигрант.
- Наређују ми да разговор приведем крају. Морамо да се растанемо.
- Не! Останите још мало!

Желим да останем још дуго. Притиснут ограничењем времена као да ми недостају питања. Како да одем, шта да кажем жени која ускоро навршава сто година живота?

Надежда Давидовна Волпин, велика љубав Сергеја Александровича
Јесењина.

– Мени је незабораван сваки тренутак преведен са Серјожом – рекла
ми је на расанку.

Био је лиричар у души, осећао је живот целим бићем. Бити са њим
и његовом поезијом, била је највећа срећа.

Збогом, Надежда Давидовна!

Боривоје Бора Митић

Рођен је 1939. године у Бунару код Јагодине, а умро 1996. године у Јагодини. Учитељску школу завршио је у Јагодини, а потом и Вишу педагошку школу и радио као наставник руског језика. Од ране младости писао поезију. Објављивао је у више листова и часописа и заступљен је у неколико књижевних зборника. Објавио је три књиге песама. Од 1970. године био је члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић” из Јагодине.

Србија

Колико пута?
Колико пута?
Земља Србија
Беше љута
На сваког ко јој
Слободу сјајну
Хтеде да згасне,
И сјај слободне
Песме гласне
Закључа у ропске
Тамнице и ланце!
Колико пута?
Колико пута?
Србија храбра
И витешког бунта
Оружјем бранише
Слободу јутра!

Бранислав Крстић Крца

Рођен је 1944. године у селу Поповица (општина Неготин) у учитељској породици. Прве три године учитељске школе завршио је у Неготину, а преостале две у Јагодини, са генерацијом чије је школовање трајало од 1958. до 1963. године. Школовање у Јагодини памти по многим занимљивим догађајима, посебно по „цимерском стажу” са својим рођеним братом Мирославом, касније професором музике и Живољубом Лазаревићем, касније професором Педагошке академије и Факултета педагошких наука у Јагодини. Оженио се Рајном, својом школском љубављу из Учитељске школе у Јагодини, са којом има двоје деце, Наташу и Пеђу.

Читав радни век провео је као васпитач у васпитно-поправном дому за малолетнике у Крушевцу. Био је потпуно посвећен васпитачком раду, за који је 1987. године одликован Орденом рада са сребрним венцем.

Први пољубац

Јеличица мила лица,
мала птица славујчица,
устанца јој к’о трешњица
а окице љубичица...

Сви је воле, сви би хтели
да им буде девојчица.

Крадомице из прикрајка
гледамо се црвенећи
опчињено, занесено,
као клинци заљубљено.

Те окице све ми кажу
и њој моје, издајући!

Свануо је и тај дан...

Догоди се као сан,
дечје стидно за обоје
и наше се усне споје!

Није сан... Диван дан!

Враћамо се све ћутећи,
постиђено и журећи,
са нама је дах пролећа
и пољупца првог грех.

Виђамо се... Одлепрша
као да је репић ласте.
Пазићу је, мазићу је
и чекати да одрасте!

Прође време...
Сретосмо се ненадано,
судбина је ваљда хтела,
сећањима никад краја...
Као да је све из раја!

Оде време... Неповратно...
ОДЕ ОНА...
Одлепрша
као онај репић ласте...
За утеху остадоше
успомене... за одрасле... ех!

(Песма је настајала у периоду дужем од шест деценија. Првих осам строфа Бранислав Крстић је написао као ученик шестог разреда основне школе, 2. маја 1956. године. Инспирација му је био први пољубац са Јелицом у коју је као дечак био заљубљен. Девету строфу дописао је 1963. године, после случајног сусрета са Јелицом у Кнез Михајловој у Београду, када је дошао да се упише на студије педагогије на Филозофском факултету. Последњом строфом завршио је песму 2018. године на вест о њеној смрти.)

Слободан Жикић

Рођен је 1948. године у Јагодини, где је и умро 2017. године. У Јагодини је завршио петоразредну Учитељску школу, а потом Филолошки факултет у Београду и скоро пуни радни век провео као новинар „Политике”. Писао је поезију, кратку прозу, комедије и драме, књижевну критику, есеје, публицистику и афоризме. Објављивао је у најзначајнијим листовима и часописима у бившој Југославији и заступљен је у многим антологијама и књижевним зборницима. Објавио око 20 књига, а у неколико позоришта изведено је десетак његових комедија и драма. Добитник је бројних награда и признања за свој рад. Био је члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић”, Удружења књижевника Србије, Удружења драмских писаца Србије и других асоцијација. Портал „Српско перо” установио је награду „Слободан Жикић” за врхунско новинарско остварење.

Мајка с пушком и дететом

Њој је срце пукло пре пушчаног зрна
Из пушке која ће с њеног рамена
У руке дечје сама прећи
Прасак се чуо све до Вучитрна
До Дечана и Дунава, до небеса
До свеца на зиду манастирском у Пећи

Пушка уместо успаванке
Опрезно око мајке на вечној стражи
Из живота она прелази у дечје цртанке
У камен и лик анђела у цркви Самодрежи

У једној руци смрт, у другој живот
Колико је то мајки у њеним грудима
Колико у њеном животу векова живи
Не верује више ни Богу ни људима
Онима што јесу, и што нису криви

Пушком брани љубав и заветно слово
Док јој у наручју издише Косово

Опет крај века

Зар опет крај века којим се ништа не завршава
Као што ништа не почиње почетком века
Све је то само обично време, оно које ми познајемо
Шта ћемо с временом којег нисмо свесни

Миленијум је нешто мало другачији
Крај хиљадугодишњег царства означава
Почетак другог исто таквог царства

Зар опет крај миленијума
Морамо ли опет све испочетка
Из наше несавршености јасно је да миленијуми
Још нису научили како се ствара човек

Зар опет крај века и крај миленијума
Не верујем да се оба временска интервала
Истовремено завршавају
Али знам, почеће опет на исти начин
И то ће бити грешка због које ћемо испаштати
Наредних десет столећа

Зар опет почетак столећа у којем ћемо учити
Како се путује кроз време, а време ће учити
Како да путује кроз нас

Не трајемо онолико колико мислимо да трајемо
У општем релативитету чији је репрезент време
Најнепостојаније су јединке

Има дана који су непостојани
Има и дана који нису постојали у нашим животима
И дана који су постојали само у календарима

Срећни су међу нама они који нису свесни
Почетка века и почетка миленијума
Уплашени бескрајним временом
Измислили смо крајеве и почетке
Нема века, нема миленијума, ни нас нема
На почетку и на крају
Има нас само у магми бесконачности

У светлој будућности

У светлој будућности стихова неће бити
Цео живот биће стих из лирске песме

Своје ружне мисли добро ћу сакрити
Знаће се и тада шта се сме, шта се не сме

Ако икад и ја стигнем до стиха
Трудићу се да будем обична метафора

Кад ме светла будућност у крилу одњиха
Засијаћу из ње ко зрно фосфора

Биће тад неважно ко је од ког јачи
Сама ће светлост свој мрак да тумачи

Епитаф самоме себи

Посвећујем себи ову песму
И самом себи палим свећу
Подижем себи спомен-чесму
Јер, ко ће други, ако ја нећу

Себи за душу испијам ракију
И кажем помени самога себе
Ови што сада са тобом пију
Пију због ракије, не због тебе

Свјати Боже, свјати крепкиј, певам
Док за својим ковчегом сам корачам
Као нико умро није, сневам:
На небу нове стихове глачам

И захвалницу сам себи написао
И специјалну награду доделио:
Хвала ти што си певао и дисао
И што си се на онај свет преселио

Кад први пут умреш

Најтеже је кад први пут умреш
Питаш зашто баш теби то да се деси
Све ти је непознато и ништа не разумеш
Ни ко си, ни шта си, ни где си

У животу смрт је најреалнија ствар
Али ти не живиш у реалности и не знаш
Да све је само сан и трошна твар
Којој и ти на крају мораш да се предаш

И сад, кад си већ мртав давно
Шта друго може да те снађе
Некоме се смрт догоди тихо, некоме славно
Ако је ти и не тражиш, она тебе пронађе

Најтеже је кад умреш први пут
Па си љут на себе, као да си то могао да спречиш
Не буди тужан, не буди смешан, не буди љут
Од смрти сигурно не можеш да се излечиш

Ево како ја на то гледам из свог мртвог угла
Не осуђуј себе јер ниси ни за шта крив
Живот се учи, а на смрт се оугла
Колико ти је дато, толико и буди жив

Бора Стефановић

Рођен је 1948. у Лесковцу. Основну школу је похађао у родном граду. Учитељску школу, а касније и Педагошку академију завршио у Јагодини. Књижевним радом се бави од 2000. године.

Досети се ја, а досетисте ли се ви?

Кд сам бија малечек, највише сам волеја време кд Слунце почне да лега позади раданску шајкачу и кд чаршију почне да притиска мајска тамнина. А за што? За тој што су у тој време на крај на наш сокак, поред реку, у врбљаци, чује најубава песма на славујчики. Ја си тд седнем на врућу земљу од мајско Слунце и слушам си ги док ми у душу трепери мерак.

Татко мој, Бог душу да му прости, повише је волеја кафану и седење у њу сс побратими. Затој, чим почне да се смркава, ми си повечерамо што даја Бог, да татко не задоцни на седељку. Док мајка распрема софру и наставља с кућевни послови, ми деца сваки на своју страну док не не повикав на спијење. А ја тд ногу пред ногу, док ми међу прсти жмичка мајска прашина, идем право на крај сокак у врбљаци. Како ја ногу пред ногу по сокак, такој се Месец полак качи на небо и расипује месечину по чаршију. У време кд ноћ мења дн, некако све се умири, ућути, па се и тишина чује. Све такој док крекавци у баре не закрекав и дав знак на славујчики да почнев с песму.

Кроз туј тишину идем полчке од авлију до авлију и слушам што се работи. Поблизу до нас је авлија на газда Миту – голема авлија, голема фамилија, а испред кућу најголем ора у целу малу. Примакнем се до тарабу и звирнем. А оној, испод ора седи си цела фамилија около танур и вечера си.

Чује се ситно ропкање² леб под зуби и сркање из паницу. Кућа гим богата, голема, подруми ву дубоко укопани, па купус у кацу до лето траји. Кроз тарабу намириса тазе леб и киселу расоницу. Издрчи се, па продужи. Успут одзрнем сваку капију. И што идеш по на крај сокак, авлије и куће све помалечке.

2 ройкање- крцкање

На см крај сокак, с десну страну, здња кућа је на Симу циглара, његову жену Соку и на њини коца деца. Стигнем пред њину капију, а оној тишина, ич се не чује. Ђулим уши, нос протну кроз тарабу, ама ништа, ко да нема ники. И сс руке се помагам на уши, ама ич се не чује, мртва тишина. Како па овој? Куде су? Што се ич не чује?

Таман реши да продужим, кд некој јако викну: „Уја!“. Из целу авлију салетеше се деца и сс њи и Сима и Сока. Леле, шта је овој! Они играв жмурке сс децу? Како бе тој? Никој од стари се не игра жмурке сс децу! Шта је па овој? Зашто?

Аааа... сети се ја. А сетисте ли се ви?

Обрнем се на пету па трк дома. Видим мајка прска авлију да гу измете. Станем при капију и чекам да отидне поза кућу за метлу. Кд пође, утрчим у кућу, па у долап³. Узмем леб и грне с преостали гра, па полк на ар капију⁴ кроз комшију, па на сокак. Дођем на Симину капију и полк викнем:

– Тетка Соке, тетка Соке!

Кд она искочи, брго ву дадо леб и грне:

– Мајка ви испрати.

Потрча према реку. У тј чс крекавци закрекаше.

Кика

Голема врућинштина у август кроз поплави нашу чаршију и поље око њума. Тија дни појавише се први лубенчики на пијац. По сокаци зађоше учитељице и пописаше дорасли прваци. За нас пописани дођоше дни сас големо плашење. Пре пописување туј и там би ни по некој рекја: „Ће пођеш у школу! Там ће видиш твог бога! Ће те научив на ред, биждеку ниједн!“ После пописување, овеј изреке навалише на нас ко чавке на глисте у тазе орање. Не знаш од кога да се пазиш. Да л од мајку и татка, бабу и деду, старогтатка и старамажку, од чичу и стрину, тетина и тетинку, сестре и браћу, комшинке и комшије, па до другари школарци. Сви не плашив са тој полазење у школу. Како се примицав дни за почетак на школу, ми се узневеримо и почнемо да се убкњујемо, а по неки се почев пошакњујев. Тели би некако да се отмемо од полазење у школу. Врдамо на сви начини, ал не мож да изврдамо.

Освану и тој семптенбарско јутро. Голем дн у живот, полазење у школу. Татковци, понека мајка, поретко баба ил деда, уватили цврсто за

³ долап – ормар за чување намирница

⁴ ар кайија – капија између комшија

руку дете с торбу на леђа. Сви идев спрам школу. Тој идеће некако повишке личи на вучење. Школска авлија пуна са ђаци, вику, цику и јурњаву. Ми прваци, стиснути ко рука на оног што не води, стојимо и ћутимо. Ћутимо у авлију, ћутимо у ред, ћутимо идеећи низ кодник, ћутимо у учионицу, ћутимо у клупу. Одзиремо се на све стране ко птица кд је уватена у капан. Чекамо да дође тај са што не толико исплашише.

Звонце зачука и врата се отворише. Уђе постареја жена, не много висока, смеђа, дебелушкаста, коса вој зачешљана, с пријатан насмејан лик. Стаде пред нас и рече:

– Ја сам ваша учитељица. Зовем се Добрунка Павловић. Дружићемо се наредне четири године. Ви сте ми последња генерација у радном веку. Замолила бих родитеље и пратиоце да напусте учионицу. Ви, децо, останите да се боље упознамо и договоримо о нашем дружењу.

Како не она погледа и прозбори, нестале стра и више нисмо били убкнути. Док родитељи и пратиоци изиђоше, ми почемо и да жагоримо. Једн по једн рекомо своје име и одговоримо на учитељицино питање. Њено ведро и благо лице, њен пријатан глас и уважавање на сви нас могли смо да слушамо ваздн дн. Чукање на звоно огласи крај на работу у први школски дн. Полк поћомо некако невољно дом. Сг, кд смо видели да у школу нема ич од оној големо плашење, волели би да по цел дн буднемо са учитељицу.

Јутре једва дочекамо време за школу. Сами се спремамо и журимо да не одоцнимо. Од почетак у учионицу смо седели кој како стигне. Нисмо марили с кога и куде ће седимо. Неје ни било ич брига у коју клупу седимо. Како одмицав школски дни, учитељица ни полак и кротко премишћа и спарује у клупе. Напред премести помалечки и онија што носив цвикери. Поголеми премести у клупе позади. Иако сам пошаја у школу помлад, бија сам покрупан. Западе ми задња клупа у ред до врата. За другара у клупу допаде ми Шиља понављак. Што седим у последњу клупу и још са понављака није ми ич тицало. Нешто друго ме је много мучило.

Пред нас у клупу беоше девојчики. Испред Шиљу, Надежда. Пред мене седеше Љиљана. Повисоко девојче, буцмасто са округлајасто лице. Смеђа коса расчешљана по средину била је одпозади уплетена у две дугачке кике. Кко мрдне с главу, а кике ко два слапа заиграв. Кко пише с руку, такој се кике мрешкав. Кд притисне с гумицу да брише, оне подрипкујев. Кд одговара, кике се ко у вир да увирав. Девојче ко пуцка – нема које да се прича.

Настануше големе муке по мене. Кко кике мрднев, и на мене се рука цимнев да ги уватим. Доватија би ги ја, ал не смејем. Кко течев школски дни, такој у мене расте жеља да уватим кику. Колко пут сам се сунуја да гу зграбим, ал се увек некако приберем и од стра поврнем

руку. Што више школски дни одмицав, такој се моја рука све више на кику примца.

Беше здњи час, имали смо цртање. Нацртано смо фарбали с дрвене бојице. Љиљана се удубила у фарбање и сс главу ситно мрда на там-на вам. Кко она с главу, такој се и кике мрдвав. Кд појако притисне бојицу затресе сс главу и једна кика се укачи на клупу пред мен. Кко кика на клупу, ја престадо да фарбам. Рука ми се укочи, снага затеже на граб. Кика подрипкује ко реп на мачку кд преде. Стмни ми се пред очи. Више не издржа, зграби гу и малко цимну. На њојан врисак учитељица се окрену и погледа на куд нас. Ко попарен пусти кику, ал беше доцкан. Учителица приђе. Помилова Љиљану по главу и рече ми:

– Стефановићу, томе се нисам надала од тебе! Много си погрешио! Изађи у ходник и размисли шта си урадио!

Устадо. Кроз голему тишину полк изађо на кодник. Там још поголема тишина. Шћућури се у ћоше од широк шток. Шкрипање на нека врата прекинуше тишину. Нагвири да видим која су тој врата. Следи се кд видо да се отварају управникова врата. Још више се шћућури у ћоше. Кко кој корак се доблизује чини ми се да сам све помалечак. Паде ми на памет кко би било убаво да см миш и да у рупку шмугнем. Све беше бадава и доцкан. Над мене се надви голема управникова фигура с намрштено чело. Пуче шамар. Кко кроз сн, чу да се отвара врата на учионицу и видо руку на управитеља кко ми показује да улегнем. Улего и стадо. Врата се затворише. До место ме испрати тужан и саосећајан поглед на учителицин. И дн днс, кд видим кику, образ ми забриди.

Александар Аврамовић

Рођен је 1950. године у Рибнику код Јагодине. Учитељску школу у Јагодини похађао од 1965. до 1968. године. Завршио је Факултет политичких наука у Београду. Поред многобројних других, обављао је и функције председника Општине Стари Град у Београду и директора Телевизије Београд. Живи у Београду.

Писма

Уснули граде
Пишем ти из далека
Све своје снове
Желим да ти дарујем
Све своје сузе
Послаћу ти
Да се умијеш
Кад сване

*

Постојао је једном
Један тренутак
Живела је једном
Једна нада
Тренутак је прекрио
Мрак
Наду су залиле сузе
Живот је одживљен
Срцем

*

У глави мојој
Вриште прапорци васионе
На узглављу

Избечен и стар
Камен детињства мога
Спава

*

Занимао сам се звездама
Оне су увек
На дохват руке
Немоћнима

Река

Вуче тешке брегове
у души
Милује сва неба
Срцем
Проноси све смрти
Сузама
У живот се творе
Њене муке
У грмовима окол
Рађају се деца
Спрудови певају
Успаванке
Љуљушка Морава
Своје поданике
Пупољци цвате
У недрима обљубљене
Ноћас је поново јечало у врбаку
Још један живот је понела
да поклони
својим морима

Колико је тешко бити песник

Купио је ново наливперо
узео лист пожутеле хартије
и сео да напише песму
Погледао је кроз прозор
видео набреклу реку
на обали девојку
и оставио песму
Потрчао је ка обали
Успут је убрао цвет
и сетио се своје ненаписане песме
Вратио се
свом новом наливперу
да наслика девојку поред реке
Призивао је звезде
у блиставу тепсију
али се уплашио од њиховог бљеска
и од песништва побегао
Да потражи девојку са обале
(1968)

Камено сазнање

У себи пробудих камен
и пољубих стену у човеку
Белутраци поред сузне реке
муњом проплакаше
У бедрима дуге
своју боју
последњи пут видеше
Два камена у загрљају
љубе кишу која их милује
Предадох себе
ноћи препуној крви
Младо
изломљено

у цветању затечено
струлелим закићено
Струлело човечно
Украдоше човеку људско
престаше извори да блистају
умреше звезде у срцима
постаде камен камену
блато
човек човека човеком
раскамени

*

И Морава врбаке куне
што су кликтали од сласти
и рађали
што родише

Мирјана Ђапо

Рођена је 1950. године у Смедереву. Учитељску школу завршила је у Јагодини и била, у то време, члан уредништва *Узданице*. Дипломирала је на Филолошком факултету у Београду. Живи у Брчком као професор у пензији.

Објављивала је поезију, приповетке, романе, приче за децу и књиге афоризама.

Добитница је више престижних награда и признања.

Поглед кроз прозор

Мамурног, избацила те зора
из нечијег стана
попљуваног,
од алкохола још заударало,
а то туга базди
и комадићи промашеног живота
укисли од неупотребе.

Дочекали те ђубретари изгужваних лица...
Чувари наштиманог реда...
Сви смо ђубретари,
само што своје смеће таложимо у души,
ваљда нам је до њега стало,
не показујемо га јавно
јер смрад је интимна ствар и с њим се сродиш...

Сви сами себе родимо другачије срећне и
несрећне,
јединке у маси што фабрикује се стереотипима,
Цивилизација је када изгубиш себе и у масу се
уденеш
и будеш сероња који себе цени највише...
И кажи да то није смрад кад ти ниси ти,

од парчића туђег мишљења измишљена
конверзација,
конзервисани ставови, укуси...

А ти умислио да имаш право на реплику,
залио то гајбом пива да ништа те се тиче.
Пиво прича глупости на свим језицима света,
и само онај што у теби чучи рођењем разуме тај
језик...
Несрећа је ствар приватности и само ти имаш
кључеве
да је уселиш и иселиш када уђе у тебе, обије ти душу
вири кроз прозоре да дочека да сване.

Антигонин врисак

Кажу:

– Не бој се! – кукавице
они што у задњим редовима јуришају
на барикаде постављене да се брани
достојанство унутар бића...
Што окрећу други образ,
заклињући се у Матеју, јеванђеље,
који поручује да примаш ударце
јер су од Свевишњег
који те куша.

Кажу:

– Ојачај! – слабићи
они што ти нису били под кожом
када уједало те је стотине понижења,
изједали црви, сумње, да човечност постоји,
љубав да није утопија, слово на папиру
које се лако изговара, пише...
а тешко учаури у бићу
јер гусеница остане гусеница
и не претвори се увек у лептира...

Кажу:

– Издржи! – најслабији...
они што су све своје бољке
на другог натоварили
да би причали о снази која не постоји
јер плашљиви смо, рањиви, непостојани,
у љубави неверни јер сумњамо
више у другог него у себе
и све стављамо на вагу
туђе савести... Не своје...

Кажем:

– Кукавица сам... слабић... најслабија
карика ланца који биће за живот везује...
Кукавица јер оплакујем, ко та птица,
сва људска страдања и наслутим
где несрећа вреба...
Слабић јер немам мач снаге да злу дохакам
покажем му зубе...
Најслабија јер, као Антигона,
„За љубав само на овај дођох свет...”
а љубав нам, људи,
негде измаче.

Без завођења

Не заводите реку!
Плаха је за себе,
Због себе се брани од вас
Који би да је у брану окујете...

Ни птицу не заводите!
Пева за себе,
Због себе се брани од вас
Који би да је у кавез заробите...

Не заводите жену!
Игра за себе,

Због себе се брани од вас
Који би да је марионетом учините...

Не заробите себе!
Свака песма се плаћа,
Свака игра се плаћа,
Свака слобода највише.

Кад одустанеш од себе

Кад одустанеш од себе
Можеш бити још помало жив
Онако како се вуче рањени пас
И тражи место где ће скончати
А да га нико не омете
У чину последњег издисаја...
И без жала је да ли ће да га се
Сете...
Они са сујетом што се муче
Да су незамењиви...

А одустајати се не може тако...
Само спаковати снове у заборав,
Покупити оглодале делове
Истрошених емоција што жариле су
Соковима оргазма, више духовног,
Што будио ти утробу...
Палиле су се сменом ватре пожуде,
И сад угасле ишту свећу,
А ти би да је упалиш пре времена.

Одустати је одрећи се свих љубави...
То је неверство најгоре врсте...
И када на прсте можеш пребројати
Те што те спомињу по имену,
Памте ти рођендане и неке чарке...
Зашто на све ставити тачку?
Ситнице су оно што нас раздвоји...
Помирења она о што нас веже

Па ружно избрише... У ружичасто обоји...

И зато не одустај од себе због себе...

Не других што ће те оплаквати...

Јер нема лепшег цвећа од оног јесењег

Што у свим бојама одолева мразу

И лепше музике од оне кад киша добује

А ти жив дочекујеш дан и видиш да престаје...

Огласи се птица, а не знаш која је...

Твоја је јер је осетиш свим својим чулима

И каже: „Што си ућутао кад још те има?”

Педагошка академија

Драган Пајић

Рођен је 1954. године. Педагошку академију завршио је у Јагодини и радио као наставник разредне наставе у Босни, Београду, Јагодини и њеној околини. Писао је поезију, приче и драмске текстове и објављивао у периодици. Заступљен је и у неколико антологија и књижевних зборника, међу којима је и *Антологија љубавне поезије* коју је приредио Перо Зубац. Збирку песама *Пролазности у оку* објавио је 1976. године и освојио неколико награда на књижевним конкурсима.

Бели ати

Јуре бели ати
Зауздати их нећеш
Стану тек на строги
Коњушара страшног
Глас
Пена им се не осуши
На губицама ватреним,
Прашина бесног трка
Још не паде на нови дан
А ти
Корачаш већ кораком
Пролазности и нестанка
Ка реци бистрој
Да умијеш се
У водама задњих мисли
И поћеш у свежа поља
Без снова и наде
Прљав од битисања
Переш се росом страха.
Само још лажна љубав
Остаје у сећању
Све остало односи

Плавог сунца зрак.
Мирис биљке квргаве
Голица ти мисли,
Певаш без осећаја
Речи живота,
Мудрост делиш а немаш је,
Живиш годинама –
Јак и слаб, груб и нежан
И кад забели снег старости
Осврћеш се тражећи чудне птице
И жалостиш се што нема их
А сад беху још ту.

...

И после мене
У пепелу трава
Остаће звук
Мојих речи

Мирољуб Милетић

Похађао Педагошку академију од 1973. године. Добитник награда на школским, општинским и републичким такмичењима.

Расцветала крв

Пољупцима
у очима слободе
будимо тишину

Бедемом светлости од ноћи бранимо
зоре

Истина није ни у плочи ни у
клину

Оплођена камењем крв нам се
расцветава у море

Пољупцима
у очима слободе
будимо тишину.

Реч моја

Реч моја
кроз густи бокор
сплетених змија
промакне.

Реч моја
под тврдим бедемом

високим
поскочи.

Реч моја
низ бурну воду
дубоку заплочи.

Врзмање

Пронико коров у мозгу
испуцала уста
цветају нестанком праха.
Уздишу ципеле крхке
отвори панику
да бомба цветања вене
колико још има устајање,
противу мозга,
и зашто
перје гаврана
у праху белом сија
остао, само још је
нестанак једног бекства
трчање, ћутање
и пропадање у уста
само цвилба велике љубави
понегде расплине глупоћом.
Мехур заостао у времену
увек
волим да боли
кад је нема
кад лицем руке пустоше
и нокти самоћом плаве
осушен корен у мозгу
белог гаврана.

Ненад Стефановић

Рођен је у Јагодини 1959. године. Похађао Педагошку академију у Јагодини од 1974. Прву књигу, *Лесиве*, објавио је 1995. године, када постаје члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић” у Јагодини. Широј јавности познат је као виртуозни рок-гитариста и кантаутор.

Јахачице Риђана

Пошаст ти је име
јахачице Риђана
миљенице апокалипсе
звук си из трубе анђела
надлазећих
Презиме ти је
вечна зима и студ
несаломива
непобедива
за оне
који (не)вољно воде борбу
с таквом тамом
а за оне друге – не знам

Ја ћу само песмом да се браним

Кад ме зграби чамотиње задах гадни
и зле речи обруше се на ме к’о комете
кад ми лактом у ребрима нафту траже
цвркућу ми мисли плаве
и у песму слете

Кад ме гоне и моје речи
против мене сложе
тишина уздрхти ми удима јако
кад пилама лелекују
по мозгу ми бритко
темељују кућу од песме
не знајући тако

Кад ми хвалу дају
траже душу моју
и лукавством тапшу и бриде им руке
кад блудницу моју каменују лако
ето песме нове моје
мени драге луке
Кад пакости, злобе ласерима туку
и отрове бојне шаљу
да се њима храним
кад растежу језуити
на точку ме разни
нека знају
ја ћу само песмом да се браним

Ти си тајна

Ти си тајна
стопљена са мнош
извађена као грам
из хиљада тона јаловине
жути прах
Ти си као Евхаристије чест
живот мој и ја твој
Ти си фитиљ у воштаници
којим горимо заједно
уздигнутим пламеном
жбуном несагоривим
огњем безболним
носим те у запису
вечном животу
свезан

вијадуктом скока антилопе
као дугом
као заветом међу два света
Носим те око врата
као распеће
прислањам те на срце
и лечим се
Носим те на руци
у кристалу суза
дарованих умиљења
Ти си тајна
тајна моја

Колекционар

Не могу више
да сакупљам леве ствари
колекције пораза
фатаморгана и песка
на значкама
неће бити моје главе
ни пролазних слава
бајки и блицева блеска
Не желим нове теорије
о нестанку диносауруса
колекције ожиљака
и испушених лула
нека други алхемичари
траже златне руде
ја бих да одем на планету
где влада апсолутна нула

Кад тишина пише ноте

Не чух како ме дозиваше
са брда уклетих краљеви оклопници
Не чух како ме прозиваше
кроз недослух светлосних вибрација
Не чух како ме проклињаше
са ломача нагореле кости неспокоји
Не чух како ме називаше лудим
са смрадних ђубришта језици палацаше
Не чух како ме хваљаше
са усана кад мед капље им хвалоспеве
Не чух кад ме тешише
аурама својим комаде срца откидаше
Не чух ништа или лажем
само начух кад тишина пише ноте

Зоран Ђирић

Рођен је 1960. у Јагодини. По професији адвокат. Есејиста, драмски и прозни писац. Објављује под псеудонимом Теодор Топличанин. Похађао Педагошку академију у Јагодини, генерација 1975/76.

У бројним југословенским и српским књижевним часописима објављивао есеје, књижевну критику и кратке приче. Комедију под називом *Љубав – шта је ту смешно* објавио је 2012. године. Од оснивања, генерални је секретар Књижевног фестивала „Српско перо”.

Чежња

Тола, 573. год.

Док се прашњиви поветарац поигравао сунчевим зрацима, пред пештером у подножју планине једно срце је вапило – Господе, спреман сам и спремно је срце моје!

Пробуђено у нади горело је чежњом у којој се рађала чежња.

Све је то старац видео. Видео је и онај блатњав траг који је за собом остављао.

Био је то довољан разлог да прекине целодневно ћутање речима Светог старца Мартирија, како је „мајка вере труд и право срце – труд је чини недвоумљивом а право срце је гради” – након чега је устао и повукао се у своју пештеру.

Мојсију се учини да подневна припека изненада умину у тишини коју је Пустииња несебично даривала, али ипак оста још неко време у молитви. Не могавши више да сабере ум, подиже главу ка небу, тек тада видевши лестве којима се успињао из понорних дубина у које је желео да досегне. Тек онда му поста јасно да изненадна тишина би позив да пође Братству у Синајски манастир.

Некролог или јутарња прича

Београд, 1. година

Јутро је освануло Четвртком. Наоко обичним даном, а ипак у свему различитим од других. Овај јутрос осванули Четвртак пуних седам милиона година подсећа на Велики Бљесак од кога се време изнова почело рачунати уназад. Натрашке, што би простије рекао народ.

Ако се по јутру познаје дан, дилеме није могло бити: трг ће бити препун свакојаког света. И овај ће Четвртак бити прослављен од људи. У гомили, која се од раног јутра почела окупљати, готово да се није могло препознати ко ће се на данашњој прослави наћи за говорницом а ко у публици. Прошлогодишња беседа сувоњавог и необријаног скитнице учинила је да полемика о њеној садржини овога јутра буде на бројним плакатима којима је облепљен читав град. Онај ко се тога досетио није ни слутио какву ће знатижељу код окупљеног света изазвати. Са једног напола одлепљеног плаката могла се, додуше само у деловима, прочитати скитничина прошлогодишња беседа.

Тек такве, искидане, мисли изречене прошле године, очито су биле свима савршено јасне.

У подне пред почетак прославе више никоме није било важно што полако измиче још један Четвртак – средина седмице и њихове заблуде.

Речник мање познатих речик

У почетку беше Реч и Реч беше у Бога.

И Бог беше Реч. Земља је дошла много касније, а људи још касније. Од људи, дође прво човек. Тек после дође жена.

Људи, научени шта је то Реч, дођоше. А онда се множише. Почеше множити и речи. Од речи – реченице, од реченица – мисли, од мисли – Бога.

С многим речима, дођоше и многи проблеми. Под теретом многих речи и реченица, од силине и тежине мисли, почеше људи неке од њих сматрати мање важним. Неке занемарише, неке употребљаваху мање од других, неке заборавише. Многе им посташе непознате јер им беху неразумљиве. И тако, мало по мало, многе од речи посташе људима мање познате од других. Једни се због тога почеше осећати нелагодно, док

други посташе на то имуни. На речи. И би им свеједно кад замрзише једни друге. И њихове речи.

У срцима многих завлада хладноћа, па многима затреба Речник како би разумели речи.

Речник мање познатих речи.

Тако је то било.

– „А сада, ево ти овај Речник. Речник мање познатих речи. Научи ове Речи и по њима се управљај. Кад их научиш, проговорићеш језиком Истине. Нека те не брине то што те тада нико неће разумети. Са свим овим речима добићеш мудрост. Али ћеш морати све да их сачуваш у овом Речнику и на послетку вратиш Творцу. Тада ћеш заузврат добити Мир за којим трагаш.”

(Аутор цитата је дописни члан Академије за израду *Речника мање познатих речи*)

Бајо Цаковић

Рођен је 1960. године у Јагодини, где је живео и радио као новинар. Педагошку академију уписао је школске 1974/75, а звање правника стекао на Правном факултету у Крагујевцу. Преко две деценије био је новинар „Новог пута”. Писао је поезију, кратку прозу, публицистику и књижевну критику. Објавио више од 40 ауторских књига и приредио скоро исто толико антологија и књижевних зборника. Превођен је на десетак европских језика. Добитник је бројних књижевних награда. Био је члан Књижевног клуба „Ђура Јакшић” и Удружења књижевника Србије, уметнички директор књижевног фестивала „Српско перо” и уредник истоименог портала.

Изненада је преминуо 2. октобра 2018. године, непосредно пред излазак ове антологије на којој је предано радио заједно са уредницима.

Безимене песме постфранковог Шпанца

1.

Тражим небо, врисак, реч.
Тражим ватру, стакло, шум.

У срцу ми море урамљено.

Ехеј ви, напишите позивнице
Оловом свежим –
Долази време истине.

2.

Тражим змију у бетону.
Тражим авет на пашњаку.

Ехеј ви, испреметали сте клишеа,
Горе брезе, шума плаче.

3.

Тражим видик, дрво, зид.
Тражим кваку, поглед, врх.

Ехеј ви, хало, јавите богу –
Небо се провалило.

(Прва награда „Мајских сусрета песника средњошколаца Југославије” у Кикинди 1976. године, где је Џаковић, као ученик другог разреда, представљао Педагошку академију из тадашњег Светозарева)

Гробослов

Ја полако устајем из свог личног гроба
Да осетим пролећа што јуре ми кроз вене
Да опевам бескрај Да опевам доба
И да име мастилом запишем у време.

Ја полако устајем из свог личног гроба
Давним неким причама потхрањујем гене
Срцем сам на ивици месечевог рога
Изгледа да звезде силазе у мене.

Ја полако устајем из свог личног гроба
Југ и оркани горе ми у телу
Дозива ме одозго из бескраја соба
Струготине месечине миле ми по челу.

Ја полако устајем из свог личног гроба
Да у сан од слутње узидам и срце
Да осетим небо Оно да ме проба
И бескрај у вечност реч да ми повуче.

Зар то ја причам

Зар то ја причам
Зар то кроз моју крв протичу звезде
Или је то можда неко други мени сличан
Чије се мисли у мојима гнезде.

Зар то из мојих речи одзвања бескрај
Или је неко уградио туђе срце у мене
Изгледа да стварно у мени живи мај
Осећам снажно ветар ми кида вене.

Можда је неко дошао са друге планете
Да кроз моје снове опева време
Па ми нешто стално по грудима плете
Па ми звезде ватром силазе у теме.

Да ли то из мене све те мисли горе
Или ми је неко украо и срце
Чије су ово ноћи Сва јутра Зоре
Да ли то баш мене небо вуче.

Зар то ја причам
Зар све то лети из мог водоскока
Или је то можда неко други мени сличан
Чија ватра полази баш из мог ока.

Певам живот свој

Певам живот свој
Секвенце саме плове
И стижу под звездокрој
Под исконске снове

Из грла нешто пева
Даница под срцем свира
Искон у чулима снева
И свуда дира Дира

Певам живот свој
Звуци се око мене чују
Тај прави сан мој

Звезде некуда језде
То метеори снују
Док се у мени гнезде

Гледају преци однекуд из даљина

Гледају преци однекуд из даљина
Са шанчева Крајпуташа Дрвених кочева
Мере нас да ли смо њихових висина
Има ли у нама и њихових снова.

Гледају преци однекуд са небеса
Мере све наше покрете Жеље Речи
Тај поглед каткад само срце стреса
А неко старији у крвотоку зајечи.

Гледају преци однекуд са висина
Са епитафа Читуља Надгробних споменика
Каткад од тих погледа заструји милина
Искрсне однекуд слика давно отишлог лика.

Гледају стално преци однекуд из недођина
И прете Често запрете покретом главе
Бране нас тако и мртви с далеких висина
И бране своје њиве Гробља И славе.

Јелена Милосављевић Коци

Рођена 1972. године у Смедеревској Паланци. Завршила Педагошку академију у Јагодини, школске 1991. године. Освојила је велики број награда на књижевним конкурсима за поезију и кратку причу. Живи, ради и ствара у Бечу, Аустрија.

Како су убили песме

Прво су подигли велика вешала.
Онда су позвали масу – да аплаудира.
На Лоркином балкону
стајала је Смрт и плакала.
Низ очи су јој трчали јелени
Са откоченим пушкама.
На степенице се попео џелат
И дуго рецитовао Јесењина,
И неко је онда рекао
Да Барбару воли више од Превера.
Тада сам схватила да су баш сви
Бар једном убили Анабел Ли.
Онда су облаци скинули панталоне
И нежне мостарске кише променише се,
Посташе ружне, зле.
Вешала нису употребили:
Све песме су умрле пре.

(Прва награда „Мајских сусрета песника средњошколаца Југославије” у Кикинди 1989. године, где је Јелена Милосављевић, као ученица другог разреда, представљала Педагошку академију у ондашњем Светозареву.)

Балада за Црњанског

Данас сам сазнала
Храброст је када одбациш
Рођену мајку
Зато што су јој преци мало јужно.
И једино небо за нас створено
Је кад убију бога у нама
Па целог живота носимо његову лешину.
Данас сам сазнала
Да најбољи ђаци постају часовничари
И светла будућност је време
И да је ћутање мудрост оних који немају шта да кажу.
Данас сам сазнала да смо испод победе
Све ратове двапут губили.
Данас сам сазнала
да се љубав учи као ћирилица
што искључује одређене нације
и да равноправне жене више воле синове.
Данас сам сазнала
да сам глува, нема и слепа
и да ми је сасвим добро
унутар мојих зидова.

Изазов

Љубав бачена у лице, као рукавица.
Моје подигнуте руке.
(Да ли је то предаја?)
Недељна чежња пребачена преко прозора.
Празник је.
Сликари купују одбачене жене
И сами продати,
Сликају пејзаже са коњима и ничијим очима.
Поноћ у туђем граду
Љуби се као остарела балерина.
Мрзим те, кажеш, и ја ти верујем.

Негде у мени туга лупа вратима.
Песме се добро продају
Кад убију песника.
Путници лажних исправа
Путују овим пролећем пуни подсмеха.
А пролеће се млако рукује, оборена погледа,
Као удовица.

Молим се да бар сликари не ослепе.

Десете године господње

Извео си ми осмех у шетњу.
Подивљао је дреждећи на мом лицу.
Почео је да псује,
да се уноси људима у лице.
Постао је непријатан.
Рекао си вратићеш га брзо,
само да га мало умориш.
Видећеш, биће миран као бубица
рекао си.
Вратио си се сам.

Чему ме учила мајка Гордана (или Логика васпитања)

Мајка Гордана ме је учила да не верујем у Бога.
Учила ме је и да не верујем мушкарцима.
Данас, ако ме питаш,
кажем да не верујем
али да ту ипак нечега има.
Учила ме је још
да се од љубљења добијају заушке,
херпеси, душевна обољења,
упале дисајних путева
и разне друге болести

које се лече искључиво батинама.
Учила ме је добра моја мајка
да ћутим када ми се говори
и говорим кад ме нико не слуша,
да и зими носим сукње
и да се смешкам шкргутаво
на сахранама
бивших љубави као да ми никад
нису били родбина,
као да ми из куће још нико није умро
а да га нисам сама отровала.
Увуци стомак и стегни срце,
уздигни главу, истури груди
и гази ћери, гази, гази
стројев корак по облацима!
Јеби га, саплетох се, мајко!

Ана Келер

Рођена 1972. године у Јагодини. Завршила IV степен просветне струке на Педагошкој академији у Јагодини, школске 1991. године, након тога Педагошку академију и, као студент на дошколовању, Факултет педагошких наука у Јагодини.

Неповрат

Једне ноћи у октобру
моја мајка је родила близанце.

Две беле кћери.

Беле као север
и као страх.

Једну са небом у очима
и мене
са небом разапетим између прстију.

Задржаћу те, чудно дете,
рече.

Лако ћеш пливати кроз живот,
помисли,
и спусти ме у јутро
не слутећи колико грешу.

Облик љубави

Нешто је пукло
између наших глава
и неба које пустоше
грабљиве птице

То је само
хиљаду шапата
у крик нарасло

Приђи
Нека се у мени
понови твоје тело

Време је
да љубави нашој
облик дамо

Немир

Да се из кошуље испилим бела
Разбио би моје стаклено звоно
О чекања се спотичући
И птичјег млека би остао жедан
Јер не разумеш

Да се развриштим врела
Да распустим косе дивље
Желећеш моје коње стићи
И кротити их неукротиве
Јер не разумеш

Да ми се небом и морем дајеш
Да ми се пружаш бескрајном равницом
Да изгубиш неповратно не умеш
Не разумеш

Страст се пише ћирилицом

Да се јутром будим пијана
Испод сребрних четинара
И очима од ћилибара
Порађам уплаконе срне
Не разумеш

Да сам црне птице видела
Како лете пут севера
Да покљују моја смејања
Зашто сам побегла
Не разумеш

Опомена

Када убијем понос у теби
носићеш његову лешину
док ти не опростим

Када ти опростим
оковаћу те у своја дрхтања
док не заборавим

Када заборавим
изабраћу
лепу смрт за тебе

Ја немам сведока међу живим људима

Ја немам сведока међу живим људима
да потврди како сам чаробна била
док ме је
окачену о трешњу наглавачке
њихао ветар којем не знам порекло

Можете ми веровати или не на реч
у том су часу
све присутне вране и остале птичурине
у ритму мог лелујања
млатиле кљуновима

А нигде сличног ми бића да прозбори
стихом ил бојом
како се моје трагичне локне
(назовимо их тако)
опиру гравитацији

Тог је недоказаног дана
ова ретка вештина извртања ствари
постала моја врлина
својствена изумрлим врстама
и сличним зверчицама

Као онда
када сам утврдила
да безброј пораза прилепљених сузама
могу нарасти
у једну беспрекорну победу

Ја истина немам сведока
којем бих се дупло насмејала обрвама
док ме
окачену о трешњу наглавачке
њише ветар напред један назад два

Факултет педагошких наука

Светлана Нешић

Рођена 1970. године у Смедеревској Паланци. Завршила Педагошку академију у Београду. Уписала Факултет педагошких наука у Јагодини 2005. године и постала професор разредне наставе. Ради у основној школи у Церовцу. Удата, мајка двоје студената.

Да сам песма

Да је песма срце моје,
куцало би можда тише.

Да не буди осећања
што се вешто осамише.

Да је песма мисао моја,
добила би лака крила.

Да одлети у висине,
где до сада није била.

Да је песма живот мој,
оживела би све у мени.

Опила би својом снагом,
сви би били занесени.

Да сам песма и, да могу,
описати себе саму...

Ма све мисли, знање, воља,
прекриле би тешку таму.

Данијела Јевремовић

Рођена 1974. године у Крушевцу. Студије на Учитељском факултету у Јагодини уписала је школске 1996/97. Дипломирала је 2001. У основној школи је објављивала песме у школском листу и освајала награде на школским такмичењима, а као гимназијалка је била члан Књижевне омладине при крушевачкој гимназији.

Чекам те

Чекам! Моје очи су сада још тамније
и зеница више немам.
Ваљда због ноћи ил можда бола.
Осећам да се губим у сутону.
Губим се, нестајем, умирем,
а са мном и нешто недоречено, незавршено.

На уснама ми остао траг
и залуд покушавам да га се решим.
Неизбрисив је, вечан.
Нешто склизну низ лице. Суза.
Можда је ипак капљица кише.
Река суза је пресахла.
Моја улица пуста.
Самоћа хоће да ме прогута.

Али, не бој се, у мени је нешто ђаволски јако,
и не да да одустанем, побегнем од тебе,
од себе, од времена.
Ноћ увек побегне пред зором.
Врати се поново са још већим сјајем.
Задивљујућа сличност!
Доласци, одласци и увек нада!

Нада да ћу те ипак једном
заробити својом љубављу,
разнежити својим чекањем,
сакрити дубоко у својим зеницама.
Да никад више не одеш!

Јасмина Илијевић

Рођена је 1976. године у Београду. Основне академске студије на Учитељском факултету уписала је 1995. године, као студент треће генерације Факултета, а дипломирала је 2002. године. Бави се писањем за одрасле и децу. У међународној збирци песама за децу *Зајрли животи* (2015) објављена је њена песма „Виле чаробнице”. У збирци *Драмски текстови за децу*, коју је 2016. објавило Учитељско друштво из Лесковца, штампан је њен драмски текст „Јоца и рачунар”.

Путуј

Путуј,
лутај,
броди,
вози,
пусти ветар нек те носи,
пусти воду нека тече,
пусти дан, пусти вече.
Путуј,
тражи,
лутај,
стварај,
нек ти птица шапуће у лету,
нек те океан на таласима носи,
нек те сунце обасјава
на целоме свету.
Путуј,
броди,
лутај,
пркоси
и нека те слобода краси,
јер једино за то створен си.
За мало среће и мало туге,

за два-три проласка испод дуге.
За мало сунца,
за мало неба
корицу хлеба
и шта нам више треба.

Петар Цветковић

Рођен у Јагодини 1985. године. На Факултету педагошких наука дипломирао 2010. године.

Љуке

(Лици)

Водио сам један – сада брачни – пар на први београдски концерт *Handsome Furs* (развели су се након још два доласка у Србију). Водио значи да сам неколико дана, а можда чак и недељу-две раније чуо дуо чувши за концерт и предложио да идемо (тад су се још прихватили моји предлози). Изгледали су добро, а да тако и звуче обећавао је Sub Pop прилепивши им своју етикету. Испунио је обећање, отишли смо на наступ. После свирке ноћили смо код ње, а пре спавања наздравили вином и, ако се не варам, чиз кејком. Питала ме је јесам ли чуо за Лици Ли, а пошто нисам био чуо, одглумио сам глуви телефон и упитао да ли мисли на Каки Кинг.

Било је то пре равно деценију, средином мог четворогодишњег мандата уредника Студентског интерног радија. Ни тог јутра нисам изостао са, у том тренутку, 136 километара далеког *Њосла*, и истог преподнева написао сам свој први концертни текст (да знате кога да кривите). И то у друштву, а сад имам сву трему писања јер почетну нисам имао. Кад бих остајао насамо обилазио сам многе музичке блогове, а на једном од њих наишао на „Youth Novels” и сетио се винског питања те почео да читам (опширна рецензија претходила је линку за преузимање албума). С обзиром на сву старомодност приступа, не чуди да је рецка подразумевала и навођење стихова, а један од њих испоставио се као кључан: „for you I keep my legs apart”. Долазим одмах.

Четири године касније, криволинијским нетаксијем одлазимо из Загреба у Стокхолм, и то тако да последњу деоницу пређемо трајектом из Хелсинкија. Крњимо обухватну залиху пива направљену у Талину и излазимо на ветровиту палубу заласка Сунца. У неком тренутку почиње „I Follow Rivers” и, човече, био је то један од најлепших животних

осећаја. Деловало ми је невероватније него кад је иста песма почела у јагодинском пабу, а онда ми је севнуло да у ствари идем у земљу којој је то домаћа музика. Језовито.

(Да не спомињем повратни прелазак моста на чијој су средини Ким Боднија и шведска му партнерка у серији „Bro[e]n” затекли леш.)

Онда је ту затварање паба „Brod” и „Sadness is a Blessing” пре или после неког *Аушолојарка*. Домаћици Милици шаљем SMS (јер ко би на други начин комуницирао с особом из исте просторије) у ком хвалим надовез. Јер, стварно, ко је на достојанственији начин увео ту фину ту-жњикавост у условни мејнстрим? Скоро нико, ето ко.

А већ четири године је ту њен претпоследњи албум који бих, да формат рецензије није превазиђен *анџолоџијском љричом*, ипак мало опширније представио. Овако, „I Never Learn” (изузетан *келтски* албум и истоимена песма која га одговарајуће отвара) остаје за закључак текста о Лукке Ли. Ако она никад неће научити, релаксирано престајем да од свог писања очекујем много. „Love Me Like I’m Not Made of Stone” комотно бих могао и хтео да препевам, ако ни због чега другог – а због много тога другог – онда зато што ми име и јесте саздано од старогрчке стене, и таквом му се све више чини да „Never Gonna Love Again”. Оваквој уметници свеједно остаје неупитна љубав.

Александра Јоксимовић

Рођена 1989. године у Крушевцу. Основне академске студије на Педагошком факултету уписала је 2008. и дипломирала 2012. године.

Роса и уздах

Кад у будним очима,
Као градским светлима,
У хладу трепавица,
У свету несаница,
Као мак лак,
Закорача један зрак,
Он осветли сванули мрак.

У хладу трепавица,
У свету несаница,
Тад заблиста звездани знак,
Засени читаво небо пак,
Све богове римске, хелинске,
И кипове старе мисирске,
Само један зрак,
Као мак лак.

Сад хода по линији између оно и ја,
Један звездани знак,
Један Меркур плах,
Као ветрова дах,
У сумрак млак.

Кад истина слутње ходника мрака,
Сунцем однесе звезде мога знака,
И угреје хлад трепавица,
И успава свет несаница,

Видех у тај мах:
То не беше знак,
већ лик;
То не беше зрак,
већ стих;
А ветрова млак дах,
Само роса и уздах.

Звезда

Родиш се на небу окупаном зрацима,
Са ластама си у свом јату,
Нерођене сестре славиш својим крацима,
Насипаш им живот у бледом злату.

Чему сав сјај кад блисташ сама?
Бежећи са земље – родила се горе,
У бегу из мрака – пресрела те тама,
Чекајући освит – убиле те зоре.

Сад си у класу једино зрно,
Вечитој чедности камен плодан,
Пасеш на небеским пољима, срно,
Изнад света који ти није био одан.

И те претпразничне ноћи си бдила,
Успавала те зора вриском бола и усхићења,
Тад си ме својим сном повила,
И учинила својом, од рођења.

Небојша Крљар

Рођен 14. септембра 1991. у Краљеву. Одрастао у селу Грачац где је завршио основну школу. Средњу економску школу завршио у Краљеву, а од 2010. до 2016. студирао на Факултету педагошких наука у Јагодини. До сада је објавио једну књигу, роман *Злајни крсти*. Тренутно живи и ради у Сједињеним Америчким Државама.

Герионов симонист

С једне стране богат CV, бар 20 страна. Двоцифрен просек на дипломи. Хуманитарне и волонтерске акције, усавршавање овде и онде, препоруке др овога и онога. Полиглота.

С друге стране, бела, благо провидна коверта „предвиђена за слање CV-а”. Једна слика, нечитко исписано име и десетак зеленкастих слика Бенцамина Френклина.

Уз цветни декор, егзотичне мирисне травке, на столу од храстовине, у офис улази господин Бусола. Качи своје рухо о рогове јелена капитала и седа у своју комфорну, положајем додељену фотељу. За њим, једно фино чељаде, коврцаве косе, ал' кратке сукње и памети. Уноси еспресо и вафл из Рима, све пропраћено чашом Сваровски воде. Уз деколте и смешак за добро јутро, оставља траг црвеног кармина на салвети. Тоталну идилу мрачи нокат и по дебела хрпа документације. На место учитеља, оца и мајке, педагога и старатеља, имплементатора и иноватора, пријавила су се два кандидата. Ставља своје „Прада” наочаре. Нису нешто, ал' су скупо плаћене. И креће да листа. Поче да клима главом, промрмља себи у браду и „Свака част момче”. Наравно, не прочита све јер му је некако кабасто деловало. Скрену поглед и дохвати ону коверту. На тренутак му струјну адреналин, у образима изби руменило, али из нирване га приземљи натпис „конкурсна”, не „тендерска” документација.

Након бангаве главе неког жутокљунца, појави се добро позната фаца. Френклин, Бенцамин Френклин, једнако драг као Клара Шуман деведесетих. Стрпа све у фиоку, све, све, сем иностраног пријатеља. Уз

речи: „Да факултет вреди и ја би' се школов'о” и онај грамзиви осмех, напусти канцеларију.

Резултати конкурса никад не бејаху објављени, а затамњена стакла лимузине посташе још тамнија.

Зашто?

Тешко јутро. Резни у ноздрвама ледени ваздух. Фебруар месец. Управо напушта стан своје познанице. Многе ствари му бејаху нејасне, а степениште се одужи као никад. Климну главом неким комшијама у пролазу. Улица гледа бледо лице које је имало још 15 минута да стигне по своје. Сви пролази, данас ужи него иначе, а неке као да пролази и два пута. Прелазећи узани пешачки мост, ког се иначе од пре и не сећа, застаде на самој средини. Загледа се у воду где не беше одраза, само бледа сенка и непознат глас. Клону муком и крете даље, но умало га не обори с ногу једна средовечна госпођа. Ма, каква госпођа, жена, позних педесетих, гурала је бицикл поред себе са обешене две гломазне торбе. Унутра, флаше још врућег млека, два омања хлеба, начета. Извини, нико не беше кадар ни рећи, ни чути. Застаде код прве пекаре. Гутао је комаде хлеба, а заглушујућа бука допирала је са транзистора. Трудио се, али није могао разазнати гласове. Улицом је дефиловао кордон полиције легитимишући пролазнике редом. Дохвати се за унутрашњи џеп, где је обично стајао новчаник са документима. Све је било празно. На једном картонском одсечку који пронађе био је записан број 022010. Ушавши у јавни тоалет преко пута, прво што опази је плави капут. Његов, црни је... примети и скупоцени ручни сат, који пре није имао, а личио је на очев. Деловао је прилично отменије него иначе, али мисли му растресе у потпуности плач неког детета из суседне кабине. Изађе вани и настави низ улицу. У једном тренутку, крајње пријатно му приђе једна девојка и пружи некакву цедуљицу. Узе је и овлаш погледом виде једно велико „Зашто?” и стрпа је у џеп. Хладан зној облива усијану главу, слика пред очима све мутнија, а бука несносно одагнава свако присећање. Склапа очи, пад са рајских мердевина дочека плочник, никако вода поновног рођења. Тада, обасја га јака светлост. Позорница је сада његова. Наизглед, одједном све би познато. И она је ту. Са њим. Тај ретки мирис га изнова тишти и убија. Њен је, мирис прошле љубави и његовог пада.

Изгубили смо га. За узрок пиши: интравенска хидрохлоридна интоксикација. Угаси светло, а ти јави родитељима.

Марија Миладиновић

Рођена је 1990. године у Ђуприји. Дипломирала је на Факултету педагошких наука у Јагодини, где је завршила и мастер студије. Бави се глумом у позоришту, пише поезију и кратке приче. Тренутно је запослена у Дому ученика средњих школа „Срећно” где ради као домски васпитач.

Добитница је Матићевог шала 2012. године за збирку песама *Соба мориш боја* и члан је књижевног клуба „Душан Матић”.

Шта је требало

Требало је само
Не пасти на тебе
И научити те напамет
По покретима
Жвакању жваке
Или можда по начину
На који си држао цигарету
Као тетовирани балетан
Ослоњен на шанк
Народног позоришта
Након пробе
Остављајући траг на чаши
Као отисак
У некој крими серији
Након почињеног злочина

Вашар

Постоје места на којима се одржава фешта која траје
Само један дан. Понекад и два. Понекад читав роман.
Понекад пар секунди, само делић кога се сећамо од претходне ноћи
Када нас је походио сан.
Постоје места која трају само један дан.

На местима тим продаје се шећерна вуна. Розе, плава, зелена,
Отужна попут јутара месеца јуна.
Некоме шака радости пуна. Некоме уснуло доба детињства,
Једина светлост у ноћи луна.
На местима тим продаје се шећерна вуна.

У џеповима Циганчића ситниш звецка. Они у подераним, некада
белим
Мајицама трче, по ногама босим каменчић их пецка.
Да добију сладолед, да продају три за сто, сакупи се пара добар број.
За тај дан, то је добра рецка. Добра, јер у џеповима Циганчића
Тога дана ситниш звецка.

Окрећу се брзо и не стижу никуда.
Само се врате где малочас су били.
Опет и опет, као на великој грамофонској плочи
На којој деца производе звук, окрећу се рингишпили.

Такво једно место измисли један маштар
И вуну од шећера и жетоне за вожње
Ситниш побацао, никло му к'о грожђе.
Скупише се деца, исковаше песму
Своја жустра срца ту, о земљу тресну
Небо им се отвори, кратко к'о на сан
Добили су свет на длану, траје један дан.

Тад их маштар окупи и реч им пренесе
„Ово ваш је вашар, део ваше песме”.

Петар Крсмановић

Рођен је 1991. у Крагујевцу. Детињство проводи у родној Драгушици, а гимназијске дане у Крагујевцу, када се и рађа интересовање за писање поезије. Факултет педагошких наука у Јагодини уписује 2010. године. Живи и ради у Драгушици и активно чита и пише.

38

Ништа као Сунце,
суви летњи дан,
дим врелог роштиља,
тобож насмејан.

Поглед мек и пиво,
изнутра је лак,
осећај истрајан.

На грудима лан
са мном као друг,
проживљава то,
што схватам у сну:

Она није ту.

Ономад

Ономад ми, о Великој Госпојини, у дућан свратише свега двојица.
Улази први, кривоноги и зарозано, нит' зна куд је кренуло, нит' у
паре, нит' шта му треба, нит' како, нит' кол'ко. Лед ме је знојева облио на
оној врућини док сам се са њим разјаснио, робу предао и паре наплатио.

Тхе, што га не научи макар да сабере два и два и да каже шта 'оће, а јок онако у браду да мутоли, ни себе не разбира.

Таман задрема, ете га други. Бога не назива.

– Шта ти треба?

– Треба ми тога и тога.

– То ти је тол'ко и тол'ко.

– Спакуј ми тако и тако.

Док сам се окренуо омота донети, он је људи мене ојадио за трипут онол'ко што је оне трице платио, диг'о се и отиш'о, коња под реп пољубио тај што га научи тако радити и красти.

И бољи му је добар снег у зиму него лош учитељ.

И бољи му је добар пацов у амбару него лош учитељ.

И бољи му је добар вук код оваца, него лош учитељ.

И боље, и боље, а нама све горе, и горе, и горе!

Одломак из мисли о вођи

И пун, и пун,

И празан, и празан.

И пун, и празан,

И празан, и пун.

И празан, и празан,

за стомак свој бринем ваздан,

не волим црева истрајни шум.

Жудим да своју глад излечим,

кад сам не уем, напуни га нечим:

бразилске шунке, гутам и длаке,

језике плаве, афере, штаке.

Токове тужне, браћо амебе,

и после тебе, прогутам – тебе.

А ти, драги, никако да научиш

да желудац не можеш мој да намучиш.

Без задршке зато хвали ме ти,

понос је моја киселина.

Шта она свари чуде се сви,

таваришћ и мистер, каква милина.

Ред је мало и да ме помазиш,
слободно, нећеш да се заразиш.
Реци ми шта сам, на начина сто,
јер не знам ни где сам, не знам ни ко:

„Итисисрећан,
и срећан си ти.
И сит срећан,
и срећан и сит,
и сит, и сит.
И сасвим је довољно бити сит,
јер остало све је западни мит.”

Александрo Полин Клиnчарски

Рођен је у Лесковцу 1992. године. Дипломирао на Факултету педагошких наука у Јагодини 2015. године. На истом факултету завршио и мастер студије 2016. године. Тренутно је студент треће године докторских академских студија на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу на смеру Српски језик и књижевност.

Акростих

Продајем душу Ђаволу!

Разумем да је беспарица присутна, па је зато цена по договору! Заправо, ваљда је душа нешто највредније. Бар кажу да је тако!

Онда, ипак, није цена по договору. Сотона је сигурно спреман да плати много. Али, колико мени треба?

Добро, треба ми за екскурзију, нови телефон, нови... Ауууу, даааа! Оне добре патике. Ваљда се нису продале. Репати, спремај паре, биће ово скупа возња!

Ах, дај још нешто... Чекај, бре! Белзевуб је то. Он може да плати још више. Шта може, МОРА! У ствари, нека ми дода још пет центиметара на ову моју висину. Не, петнаест. Да не буде превише!?

Лепо ћеш се истрошити, Мефисто! Платићеш још! Ово је тек почетак. Хоћу да положим све испите! Хоћу да пронађем петсто евра! Што баш петсто? Ма хиљаду! Желим и мир у свету! Ма 'ајде. То само оне на избору за Мис желе. Ко зна и ко им је рекао да то кажу.

Ипак, Нечастиви, коначна одлука! Продајем ти своју душу за месец дана на Санторинију. Не, не, не! На Маурицијусу. Наравно, уз свакодневни коктел од папаје и нара. Претпостављам да је вансеријски. Бар кажу да је тако!

Само не знам да ли да поведем још некога. Родитељима и сестри не смем ни да поменем наш договор, тако да они отпадају.

Можда друштво! Ма нема шансе! Они мене никад нигде не би повели. Сада ћете, ортаци моји, видети шта значи живот. Само можете да гледате слике бескрајног плаветнила и мене како се гушим у хедонизму. Бар кажу да је тако!

Овако кад размишљам, можда је најбоље да кренем сам. Тропска Африка, заносне палме, недокучиви хоризонт... Ма и две душе бих дао за то.

Девојку кад бих имао, све би било другачије. Не бих се ни двоумио. Мада, шта ће ми!? Продајем своју душу да би неко други уживао!? Ма нема шансе! Ионако су жене извор сваког зла. Бар кажу да је тако!

У ствари, уопште ми нисте потребни. Ја ћу бити успешан после овога, а ви само симбиоза љубоморе и неспособности. Никада ми се нисте ни свиђали. Знате, ова трговина између палог анђела и мене ми је помогла да схватим беспотребну људскост и чојство које само кочи способности, а продужава век вама, неспособнима. Уживајте с вашим образом и поштењем!

Шта да вам кажем!? Кад си у паклу, једино Ђаво може да ти покаже излаз! Бар кажу да је тако!

Ух, Луцифере, да ли после овога моја душа заиста вреди? Ко би то купио?

Јована Ђорђевић

Рођена у Јагодини 1993. године. Факултет педагошких наука уписала 2012. године. Писањем прозе бави се од своје тринаесте године, а поезије од двадесете.

Члан је књижевног клуба „Мирко Бањевић” у Параћину.

Рат за ослобођење

Очи пуне суза, склопише се.
И спустих главу на јастук,
желећи да је твоје раме.
Ех, туго моја...
Ломим те и цепам на хиљаде делова,
Одавно те већ крвнички убијам,
А ти никако да ме пустиш,
Да мало душом преда'нем.
Као феникс из пепела ничеш
И поново палиш ватре догореле
Остављајући ме да гасим ломаче
Сузама и порицањем.
Немам снаге да борим се,
Да спутавам и поробљавам,
Јер већ сам заробљена и спутана.
И како да у ковчег од теракоте
Сахраним ватрену птицу-мучитељицу,
Ја, већ мртва и сахрањена
У тешким мукама?

Само ме пусти да плачем
На твој замишљеном рамену,
Да пролијем жал и ожалим љубав
Што убијам је свирепо сваког јутра,
Кад васкрсла у сновима мени дође.

Изнова пред њом посустајем,
И битку бијем да ослободим се ње,
Да од тебе одустанем...

Ал' не иде...
Узалуд ми самозаваравање
Узалуд ми свега, када њега нема!
А љубав? Ах, та љубав...
Вернија и од мученог псета,
Глође ме и режи док се сржи мојом храни
И откида без милости
Комад по комад мог бивства.
Иза којих зидина и на ком ланцу
Везати је у тами мога ништавила?
Како је оставити да умре од глади
Када мноме се храни?
Нема тог места где је могу скрити
Ни те провалије у коју да је бацим,
Јер где год била везана и скривена
Не могу јој умаћи.

Ал' плакати могу. То једино знам.
И то једино ми преостаје
На твом рамену од меког јастука,
Очи се склапају до новог свитања.

Стефан Лазаревић

Рођен је 1993. године у Јагодини. Живи у селу Ђуринац код Свилајнца. Студије на Факултету педагошких наука уписује 2012. године. Тренутно је на мастер студијама. Члан је два књижевна клуба, неколико омладинских аматерских позоришта, писац три игране дечје драме. Добитник је више признања за поезију широм Балкана и његове песме објављене су у више од тридесет зборника. Аутор је две збирке поезије, *Из дубине* и *Мали бескрај*. Општина Свилајнац наградила га је 2018. године Светосавском захвалницом за допринос култури и образовању. Друштво за академски развој из Београда доделило му је титулу „Витез од културе”. Лауреат је „Милих дуела”, онлајн такмичења младих стваралаца, за 2018. годину.

Ноћас сам сањао опроштај како љуби истину као жену.
Месец од порцелана накривљен над брзином старења
шапутао је да ја у односу на себе не мирује(м).
Негде у потиљку космоса,
у дубине неистражене свесности,
око последњег неурона светлости
кружи планета надања,
на којој слободном вољом
умиरे бесмртни Бог искупљења.
Кожа и кост само су дурбин кроз који око гледа,
не би ли иза хоризонта црне рупе нашло душу која грли.
Кроз облак од дима пројектује се лице љубави.
Мире се супротности.
Мачка и пас као сестра и брат дочекују свитање.
На брду тек рођени старци исплакују осмехе.
У белој, покошеној стварности проналазимо себе.
Ђутим на свим језицима исто.
Све је добро...

Признајем!

Једном у трену додиривао сам мрак
у коме си публика тек лоше одигране представе.
Још тада јасно видело се
да хвалоспев сунцу
не долази из грла у коме умиру пчеле
зато и не уем да волим
оно што се из празне колевке
преноси у празан гроб.
Да сам знао нетремице као мали песник
да гледам рађање сунца у оку које се смеје,
никад не би научила
да волиш сваку порушену кућу одавде до Непала
и у њима тражиш несломљене речи од неколико
иди или неколико остани
за кутију тајни на чијем си дну наду положила.
Никада нисам волео што остајем у намери да одем
и што одлазим да бих се враћао,
игри лисице и принца,
у којој боја жита најбоље пристаје очима које плачу.
Да не завршим без поенте.
Од мене никад нећеш чути да сам волео само себе,
док су ме васкрсавали аплаузи одушевљења.
Кад то будеш спознала,
разумећеш колико ни ова песма никада није била о теби.

Адаму

Антропос, теби говорим.
Твоји су преци никли из блата
и нису разумели да су једнака деца сунцу.
Упамти, меридијани само другачије косе светлосне трске.
С оне стране екватора,
идентично плешу непрестани часовници живота.
Пусти да те таласи понесу тамо где извиру душе.
Да сам којим случајем трава под босим ногама твоје вере,
љубио бих свет у коме су риза, хиџба и касаја

нијансе фениксовог пера,
истински обојеног јединством.
У раширеним длановима капи свих кишница,
нећеш наћи крв проливену из освете.
Гануће те мајчина суза сажаљења
и њено јутро као поклон пупољцима,
из чијег се нектара рађају, рањена деца пролећа.
Погледај небо у коме се огледају очи од постанка.
Зар не видиш да је ген истине свих истина осмех
за чијом суштином трагаш у звездама,
а чији облик не препознајеш на срцу.
Када земља једном прогута уздах постојања
и слије расуте делове слагалице у грумен ваздуха,
та слика једног имена, назваће се Човек.
Васиона ће опростити бачено време ишчекивања,
молекули стално освртање у празно,
док ће Сада струјати заувек.
Да ли ћеш тада моћи себи да опростиш?

Трен

Ја сам судбина звезданих бесмртних осмеха.
Увлачим се под кожу танком игром наде,
док се суптилно стапам са чудесном песмом зрикаваца.
Случајно инација и љубавник живота,
звучима тишине опомињем,
да се срцем само јасно види.
Ђирилицом прескачем уснуле амбисе заборавља,
летећи у срећна времена неке српске победе.
Саткан од крваве свиле пркоса
постојим да бих певао.
Плашим смрт на самрт,
рађам живот вучјим шапатам слоге,
а волим страшно,
бећарски,
светоотачки.
Поносим се блатњавим скутима албанске голготе
и хвалим истрајношћу пет векова старом.
Можеш ме наћи у недрима земље,

као семе од искона опомињуће.
Хиљаде крстова на плећа усправна код мене ћеш наћи.
Нећеш разумети осмех победника,
ни сузе радосне, дечије, покајне.
Царством нетелесним трепери душа моја створена,
успињући се кроз Белог анђела милешевског
до Христа Господа.
За једне сам неухватљив поветарац
за друге огањ прочишћења,
а само сам трен вечности,
слика раја крај Опленца.

Јована Милошевић

Рођена је 1994. године у Јагодини. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписала је 2013. године.

И беше попут птице у кавезу

У уклетој колиби страве, покрај бистре реке Саве.
Седела је љупка дева иза закључане браве.
Непознат јој глас тихо збори:
Могла би боса ићи преко меке зелене траве;
Твоје бујне усне би такле све земљине плодове здраве;
Умилно лице ти никад бору видело не би, уз помоћ моје магије праве;
Имала би сва злата богате палате шахове;
Чувале би те страшне очи лавове;
Волеле би те делије снаге дивове;
Призивала би свакакве неустрашиве богове;
Само, ако даш душу овоме што носи рогове.
Сетан глас лепотице одговара:
Ако сва та чуда, моју жељу сваку, твоја магија бесконачно може да ствара
И да сваком момку твоја чар срце пара,
Узми ову душу пуну јада.
Од девојке Лукави роба послушног створи,
Да га вечно двори.

Горан Милановић

Рођен је 1994. године у Крушевцу. Факултет педагошких наука уписао је 2015. године. Учествовао је на Двадесет и осмом међународном сусрету песника „Гарави сокак“, а у зборнику *Гаравко* са поменутог сусрета објављена му је песма „Брине ли те свете“. На Осмом међународном фестивалу „Јанош Сивери“ поезије и прозе за младе до 30 година освојио је друго место за песме „Странац“ и „Имаш ли тренутак огорчени свете“. На Првом међународном фестивалу „Флорика Штефан“ поезије и прозе за младе до 30 година освојио је треће место за песму „Људи“.

Кад дође време

Овај минут није ни најмање важан.
Пуштам га да тече, узалуд, без страха.
А кад дође време, јецај ће ме снажан
због овог минута оставит' без даха.

Овај сат ми није ни најмање битан.
Лагано, лагано својим током тече.
А кад дође време – ја к'о мрва ситан.
Колена ће моја ту, пред њим, да клече.

Овај дан ми није ни најмање мио.
На погрешним жељама ја градих искуства.
А кад дође време, рећ' ћу: „Где сам био
да ја њему намећем сопствена упутства?“

Овај месец није ни најмање вредан.
За мене је мрзак, од њега сам беж'о.
А кад дође време, а ја ост'о жедан
воде са извора поред ког сам леж'о.

Године ми нису ни најмање слатке,
ал' не кривим њих што је небо сиво.
Када будем схватио колико су кратке
и ја ћу се тада осетити живо.

Бесконачна тама

Закован за земљу у четири зида
без сунчевог зрака да разбије таму.
Слушам, опајам у мраку док кида,
цепа свака моја мис'о себе саму.

Недовољно простора да направим покрет.
Пригушени снови са јавом се боре.
Кад над мозгом срце направи преокрет
не оживе снови, него ноћне море.

Због хладноће тело престаде да живи,
а храпаве руке скрштене замреше.
Бриде моје кости. Усна ми се криви
у циничан осмех. А кад прсти реше

да се скупе, мртви, од очаја стану.
Тама их прогута и пре но што крену.
Само очи каткад у том мраку плану.
Прикажу на зиду пригушену сену.

По мраку, хладноћи, бесконачној тами
где ме сваки трзај без милости гребе...
Ту смо моје мисли и ја вечно сами.
Ту копам по прошлости. Тражим... тражим себе.

Људско проклетство

Терају ме, друже, да жмурим пред бедом
и да крај ње прођем подигнутог носа.
Ал' срце ми плаче над том косом седом
и смрзнутом ногом што се грчи боса.

Смеју ми се, друже, што им свима делим
и последњу пару из свог плитког цепа.
Ал' како ћу, друже, ја да се веселим
док се туђа душа распада и цепа?

Ех, мој друже, мене за лудило криве
што се њима дивим на храбрости, вери...
Док бедне животе морају да живе
трпе да их псују као да су звери.

Ал мука је, друже, још већа од беде
што овај свет нема ни срама ни стида.
Колико нам топли, ти, домови вреде
кад срце и душа два су хладна зида?

Стефан Љубомировић

Рођен у Нишу 1994. године. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписао је 2013, а мастер студије 2017. године. Факултет је 2016. године објавио његову прву књигу поезије и прозе под називом *Полед на свети*, као посебну награду за допринос афирмацији Факултета, успех у току студија и уметничка постигнућа.

Сан без сна

Рука уз руку.
Прсти,
грле се и вуку.
Траже.
Мрве се и туку...
Шапћем:
„Треба ли ти ваздух?“

А онда,

рука већ на струку.
Стишавам
ту у глави буку
и не мрдам,
и дишем тише,
моја рука њен је јастук.

Ноћ споро се котрља,
очи сањиве трљам.
На њу ми миришу прсти...
Не бих да ово икад стане.

Имам осећај да сањам.
Будан, заљубљеног стања.

Макар заувек био мрак,
само нек што касније сване.

А она спава тихо,
као да у соби нема никог,
док трудим се да не
постојим,
у миру, пун немира својих.

Одсвирао сам јој песму.
Мислима и жељом. Ту је.
Ал' са мном ћути
универзум...
Штета. Само је ја чујем.

Издисај

У издисају отерам пола,
још пола ту се врти.
Да глава остане гола
и жмарци на месту мртви.

Издишем, спорије мало
ал' гласније од оног сталног,
и мало му времена дам
и уживам да будем сам.

Не, то није мир.
То ти је само привид
док у дах претварам хир
и не дам му да оживи.

Надахнуће моје дахће...
Ствара нешто.
Чекам.
Сад ће.

Можда нешто створило би,
ал' ме је уморило.
Пих...

Још увек спава Каћа

Данас је сунчано.
Искрено се каже Добро јутро.
И није да ми се у кревет не враћа,
али шта ћу друго кад још спава Каћа.

Кроз ролетне зраци,
а на ушима ми висе само звуци ваздуха из носа.
Нећу још.
Јер љубав је кад
са мојим лицем води љубав њена коса.

Из друге собе вири више сунца.
Игноришу га меки додири неки
прсти, моји и њени
испод јастука,
којем није да ми се не враћа,
јер ту, на њему још увек спава Каћа.

Ма нек је дан и најлепши.
Нек је сладак као мед са пуно саћа.
Телефон до кревета зуји још пар минута,
а обавезе су ми у цепу капута.
И нисам ни устао па да могу да се враћам.
Нисам, јер до мене још увек спава Каћа.

Учитељска

Обуци се, среди, буди насмејан и спреман.
Увек марљив, сталожен и пример им буди,
јер то једном биће твог калупа људи.
Живећеш у њима чак и кад те нема.

Гомила ће очију у тебе да гледа,
бићеш отац, мајка, брат, сестра и друг.

Водићеш их с поверењем своје послу предан,
кроз нова сазнања и школски пут дуг.
Прва слова и бројеве учићеш их тада,
симпатије и љубави школске ти ћеш знати.
У четири школска зида ти ћеш бити нада,
бићеш тај што велик део живота им прати.

Мораш сваку малу личност да разумеш,
помогнеш да преброди све те школске муке.
Да се трудиш, поучаваш најбоље што умеш
и за њих да имаш увек раширене руке.

Зато, обуци се, среди, насмејан и спреман!
Увек марљив, сталожен и пример им буди,
јер то једном биће твог калупа људи,
и живећеш у њима чак и кад те нема.

Давид Милошевић

Рођен је у Параћину 1994. године. Факултет педагошких наука уписао је 2014. године.

Пртљаг вечности

Милион ствари стрпаних
У срцу које крије стих
За боље дане
Када дођу

И чекам ту јер немам где
Можда је тако најбоље
Најежен до коске
Нисам уплашен

Шта год да буде нека буде
И треба зар не
Пустићу да ми промени свест

Спремићу са собом пртљаг вечности
Све што ми икад треба ту се налази
Твојим путем више никад не пролазим
Кажем ти Заувек збогом и одлазим

Милион бора набраних
На лицу што не крије стид
Ишчезли жар у оку
Воља је празна

И знам да сад ко сутра је
Да нову наду добијем
Срећа ме прати
Као малер најгори

Шта год да буде нека буде
И треба зар не
Пустићу да ми промени свест

Душан Стошић

Рођен је 1994. године у Вучју код Лесковца. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписао је 2014. године.

На путу си

Одлазиш на нова места,
Регрутују те.
Будеш пуж и гуштер.
На путу си кад се осврнеш сасвим сам.
Држе те чврсто изгубљене љубави и проневерене наде.
У камењару правила душа ти поново проналази трачак слободе.
Можеш ли дисати мирно?
Како сањаш?

Одлазиш на страна места,
Регрутују те, ниси бирао.
Са вештином гуштера у хладу некако се извлачиш на сунце,
Зашкиљаш и схватиш да си стигао на залазак...
Ох – тако бездушно поново са хладним телом тумараш у људским љуштурама.

А онда близу сна кад само срце остаје живо,
И даље диктира прави темпо твоје воље, ти сањаш рађање и јутро,
затим више и не знаш...
Ту међу тим стањима без стања упадаш у канале који те воде далеко
у историју човека,
У вечност душе и у нешто између...
Онда добијаш одговор илузије (можда нам само нису рекли па обо-
левамо од себе).
Не заборави да док сањаш живиш!
Део си свега!

Вечни биоскоп

Шта си видео док си писао филм о себи?
Шта си прогутао,
колико си варио?
Како да су твоји пријатељи и познаници
тако застрашени, уплашени, невољни...
Шта си још осетио док си корачао руљом – хуком
галаме бесциљне.
Како си изрежирао сцену када је твоје дело на
реду,
а траг вечан!
Шта си планирао да понудиш?
Како су твоје жене гледале на тебе?
Колико пијаних ноћи, пријатељу,
колико пијаних ноћи без свести, без меморије...
Тад ти је можда требао папир.
Идеје големе,
схватања стварна би твоја крута и млитава рука
писала.
Сад ти мамурно јутро смрди са поцркалим
могућностима твоје наде, бистре жеље, у
мутном стању пијанства, расцепаног бурета.
Како си одглумио оно чега се не можеш сетити?
Сад кад опет шеташ гомилом,
шта чујеш,
шта видиш,
препознајеш ли добре,
смеш ли да видиш,
смеш ли искрено да причаш о себи?
Који филм ћеш гледати кад заклопиш очи?

Татјана Стефановић

Рођена 1995. године у Параћину. Факултет педагошких наука, студијски програм Васпитач у предшколским установама, уписала је 2012. године. Члан је песничког клуба „Мирко Бањевић” у Параћину.

С (Стефану)

Свет сагледавам са светлије стране
Срамежљиво се смејем сунчаним слаповима
Све сонанте стапам са свилом
Стихове спајам са сонатом срца
Сат ситничаво скраћује сан
Смер казаљке силом се сили
Светионик стидљиво сјаји светлошћу
Сова стоји сама, слободна, статична
Скривеносеменице скривају своје семе
Слова споро слажу слагалицу срца
Са скученошћу ситница скривам своје сребро
Со смрви слане сунцокретове семенке
Слободу саплићем са сарказмом
Слободоумље свирепо са сидром стоји
Свећа сагорева стилем српа
Сила славине смирено саопштава сутра
Славуј саплиће спонтане сусрете.

Љ (Љубави)

Љупка љубичица, љубљена љиљанова љубавница љуби љутић.
Љубомирни љуљ лутњом љуља љуспицу љубавничког.
Љермонтов. Љубљени Љиљанин љубавник.
Љупкаста Љубљана. Љубавнички Љвов.
Љубопитљиви људи. Љубимци љупких љубитељки.

Љубавна љуљашка. Љуба љуља Љубицу.
Љуљускају се Љутотрн и Љутица.
Љуштура љушти љутиту људину.
Љубити љубав.
Љубакати љубав.
Љуљкати, љушкати... Љубав.

В
(...)

Вакат вага векерницу.
Врлина војевања васкрсава Вавилон.
Вени. Види. Вићи.
Висла волшебном вечношћу воли вилу, Виславу.
Вајтхол вешто влада водом.
Вирцинија Вулф весла у вртлогу времеплова.
Валкире вештином визионара воде врле Викинге.
Врећа вулгуса вулгарно вреднује власт.
Весник веселих вести воли висибабу.
Вортекс.
Вампир вапи за валеријаном.
Враг врбује веру верника.
Вештица у веригама, вришти вешалима.
Војвода Влашки, Влад III, воли велветну вратну вену.
Врачара врача с врелим воском.
Веранду вајата везује венац враниловки.
Вод вечних витезова вечно веша вандализам.
Вулкан врелих вишања варнички ватрометом.
Врелина вина ври у винограду.
Воденичка ваона вртоглавим водоскоком врда.
Вакерице врхом вретена вуку вукове.
Волумен вилине власи вицкасто вијори.
Врапци вам великодушно враћају визију висоравни.
Вива ла вида!
Вазе враголастих виола, веселе вашар.
Вирус вештачке вакцине виртуелно вади вакуум времена.
Видовитост васионе видимо ван ватиканских витража.
Вадуз. Вајмар. Велс. Верона.
Вокал Вангелиса вечито водоотпоран.
Венеција. Вапорето. Веспа. Валови.
Виспрен виртуоз вешто васпитава виолину.

Враголаста веверица вихором ветра вежба верање.
Вир Влтаве вретенасто вуче видру
Верни вереник вечно вара Венеру.
Вертиго.

Жељко Стојковић

Рођен је 1995. године у Јагодини. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписао је 2014. године. На такмичењима у беседништву освојио је I место на Учитељијади у Доњем Милановцу (2016), II место на Учитељијади у Сомбору (2017) и Бијељини (2018).

Cogito ergo sum

У овом немалом свету
моја мисао за њом
још увек безуспешно трага

Затичем је
у благом раскораку личних идеја
и онога што она уистину јесте

Схватам, има нешто што је моје
И то је реч

Понекад певам о њој
Какву је знам
у вечери без шетње,
у вечери без разговора
мисао и указ за чуло су једно те исто

И једино тада могу да осетим
сваку кап овог немалог света
и зрно соли у води која нас дели

Обмана

Облака, небеских бразда
нагрижених, јалових хлада
Расутих у три бескраја
од којих је видик тек један
Начет и недовршен
услед недостатка идеја
или других, за то, услова
Туце разних аероплана
и свега осталог
што у себи носи вокал „а”
Баш „а”
Јер недостатке неба
тако оправдавамо у поезији
Лажно му се дивимо,
ево чак и сада
А оно није ништа друго
до тек зачета импресија
Идеализована слика
која гута све облике
Све што се икад винуло ка њему
сагорело је у жељи да опет полети
Док су други са земље ломили вратове
тражећи у том свеопштем хаосу
нешто вредно дивљења
Зато оно значи све,
само не слободу
Нисам киван,
само убеђен да га довољно нема
А чини се раскалашно када га одавде гледаш
чини се, равног му нема
– Обмана

Киша

Збунила нас је киша.

А ослушнути се могло
како се речи
упиру о прсте.

Где сенке
немо салутирају дивљаштву
и над њима
наднешени сводови
брује стотинама бистрих капи

Збунила нас је киша.

Ено где још савест ћути,
окрњена слика под нама
камен благе речи

Требало је, мислим...

Претпоставити сваку кап,
од немила до недрага под сводом.
Њоме угушити гнев,
замрзнути сенку
Оћугати
све што је мач
за твоју танану свест.

Све је то тако требало.
Збунила нас је киша.

Гост у свом граду

Ничег пријатељског нема
у топлом октобарском дану

Нити су сунцу мили календари,
нит' октобар штогод мари
За разгољена недра смелих младица

А лакомислена слика
у очи пролазника накапа жеље

Нанижу се, попут перли
окасни, залудни и смели
Као да се штогод из доколице дели
и распродаје

И све што се новембру пожелети може
тада га начини гостом у свом граду

А навечер, кад ветар побесни
и сви тесни засвирају скалари,
Календари кад на своје дођу
новембар се заједљиво смеши
слаткој лажи која има прођу

Ненад Илић

Рођен у Ђуприји 1995. Уписао Факултет педагошких наука 2015. године.

Одана

Питање на рубу,
Руб на ивици,
Ивица на коцкици,
Коцкица на шестици,
Шестица на удици,
Удица у водици,
Водица у барици,
Барица у сенци,
Сенка у улици,
Улица у пустињи,
Пустиња у срцу,
Срце у реци,
Река у сузи,
Суза на руци,
Рука у тузи,
Туга од слузи,
Слуз на пружи,
Пруга на кошуљи,
Кошуља у руљи,
Руља на тлу,
Тло у облаку,
Облак у глави,
Глава на трави,
Трава на сунцу,
Сунце у очима,
Очи на ранцу,
Ранац на леђима,
Леђа на одласку.

Ивана Илић

Рођена 1996. године у Крагујевцу. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписала је 2015. године.

Наздравио

Осмех, као показатељ среће што сам ту
и трептај ока, бржи за једну милисекунду, није ме одао,
јер сам или превише добра глумица,
или ме ови за столом премало познају.
Трзај тела, због доказа, мада не валидног, да бледим, нестајем.
Нема ме!
Глава окренута у страну и стегнута вилица да се не одам,
да покажем да је све у реду, да ме не изда тело,
гласа ионако немам, занемела.
Нема ме!
Нисам желела да покажем ни да нисам за тим столом,
да сам километрима далеко, да нисам присутна, да нестајем,
и ту сам бледела.
Нисам видела себе, своје покрете и мимику.
Да, смешила сам се.
Да, говорила сам.
Да, седела сам и смејала се свом бледилу, нестајању,
твом одласку, у неку другу државу, са неким другим очима и косом.
Па нас две чак и не личимо.
Тргла ме здравица, смејали су се и наздрављали и ја сам!
Пропалим сновима, новим и твојим лажима, границама, слици као
подсетнику да бледим,
да ме нема и да сам сама крива за све своје неуспехе.
Киши, да, киши.
Тргла сам се, наместивши најлепши осмех и гласно изговорила:
„За ово мирно вече, за ову дивну ноћ, да небо увек буде пуно звезда,
да не пада киша.

За све пређене границе и километре.”
Наздравили су и они, са осмехом,
не препознавши ни трунку ироније.
Ипак су ме премало познавали.

Огледало

Осећала сам да нешто клизи низ образ,
помислих, добро је да имам осећај.
Осећала сам да се нешто накупља у грудима,
Помислих, добро је да имам брану.
Осећала сам да ти никад нећу бити ближе него ову ноћ,
помислих, добро је... Да, добро је.
Осећам пуца брана, осећам суза лије, осећам како падам,
осећам и жао ми је.
Осећам све се ломи, осећам како плачем,
осећам и парчиће себе како падају све јаче.
И нисам тражила да их скупљају, ал' нисам дала ни да их газе,
само сам стајала укипљена и посматрала представу, како девојка
плаче.
Нисам желела да скупљам комаде, сваки би ме посекао још јаче,
желела сам само да одем, видевши како она немо плаче.
Посматрам девојку, поглед јој се леди,
уздигнуте главе, суза у оку блиста,
немо гледајући посматрача
и не схватајући, да је то у огледалу, она, иста!

Олово и ватра

Руке од олова,
у случају да пожелеле да помазе ватре, истопиће се.
Тада схватиш да си немоћан, потпуно изложен, нимало скривен,
иако од олова.
Истопе те те ватре, само ближе да приђеш, да угрејеш све угашене
наде.
Немоћ обузима, топиш се.

Жеља да угасиш ватру је потпуно апсурдна и могућа, као да се ватра оловом гаси.

Апсурд. Жеља.

Жудећи за водом која ниси, нити ћеш да будеш, све више се топиш.

Постоје ватре које се не гасе,

већ се само стишавају,

да се притаје, да не изазову пожар.

Постоје ватре које те направе слабићем,

потпуно изложеним и апсурдним.

Опростите, одужих са причом,

Олово се већ одавно истопило, а ватра?

А ватра, к'о ватра,

питајте га, да ли још увек гори.

Наташа Манојловић

Рођена је 1996. године у Смедереву. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписала је 2015. године.

Зима 2018.

Бол и понос

Испаравају ми сузе
На ужареним капцима.
Силуете бола лелујају непресушно
Пред погледом кога стварност пече.
Поносан плес тог осећаја
Који обузима душу до покора
Вије се над својом трагедијом
И одапиње као стрела
Независна и коначно ослобођена лука.
Од ничег настаје ништа
Од нечег нестаје нула.
Наплати стечену бол,
Она је нагон и сила
А узде су у твојим очима.

Милена Стојадиновић

Рођена 1996. године у Смедереву. Уписала Факултет педагошких наука 2015. године.

Ти

Ти си као плима
и осека,
што у мени надође,
па се повуче.
Дозволи да те љубим
речима,
дозволи да те милујем
стиховима.
Ти си ме једном љубио
док сам спавала,
али не знаш, не знаш то
јер сам сањала.

Јелена Живановић

Рођена је 1997. године у Крушевцу. Основне академске студије на Факултету педагошких наука уписала је 2016. године.

Дом

Не, ово није мој дом,
овде сам само марионета!
Испод очних капака лом.
Колевка ван је овог света.

Не, ово није мој дом.
Нема нежних руку које мрсе ми косу.
Овде сам слепи путник хром,
овде видех песму босу.

Ничег нема, само изусту ружни,
поглед који леди.
У ствари сви су они тужни, очајни и спретни.
Тако је! Само своје клупко преди!
Усамљени су изузетни.
Не, ово није мој дом.

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије,
Београд

821.163.41-1(082.2)

АНТОЛОГИЈА литерарних радова ученика и студената - од Учитељске
школе
до Факултета педагошких наука : (1898 - 2018) / [уредници Виолета
Јовановић, Бранко Илић, Нина Марковић]. - Јагодина : Факултет
педагошких
наука Универзитета у Крагујевцу, 2018 (Нови Сад : Perins inženjering). -
126 стр. : илустр. ; 24 см. - (Едиција Узданица / [Факултет педагошких
наука Универзитета у Крагујевцу])

Тираж 150. - Реч уредника: стр. 5-8. - Садржи и биографске подтке о
ауторим
уз текст.

ISBN 978-86-7604-168-8

COBISS.SR-ID 269697548

